

Šťastné a veselé

Redakce deníku E15 přeje všem čtenářům příjemné vánoční svátky a vše nejlepší do nového roku. První číslo roku 2016 vyjde v pondělí 4. ledna.

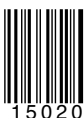
➔ CZK/EUR • 27,030/0,000 Kč ➔ CZK/USD • 24,947/-0,012 Kč ➔ PX • 926,71/-0,55 % ➔ EURO STOXX 50 • 3260,72/-1,38 % ➔ ZLATO • 1065,60 \$/+1,69 %

KOMENTÁŘ: VLÁDNÍ POHODA NA VLNĚ RŮSTU / str. 30

2015 Rok plný zkoušek

- **Událost roku.**
Do Evropy přišel milion uprchlíků. **str. 2-3**
- **Levné peníze roztácejí byznys.**
Bankovníctví, reality a výstavba infrastruktury. To jsou odvětví, která spojoval úspěch. **str. 8-9**
- **Dluhopisy na výsluní.**
Rok přál i některým evropským akciovým trhům, naopak komodity netáhly. **str. 16**
- **Evropa dál vyklízí pozice.**
Navzdory pozvolné ekonomické renesanci zůstává výkon Evropy hluboko pod globálním průměrem. **str. 18**
- **Putin dělá potíže.**
Ruský vojenský zásah v Sýrii situaci ještě více zkomplikoval. **str. 22-23**
- **Jediné řešení.**
Všechny důležité problémy mají jedno řešení – větší evropskou integraci. Rozhovor s europoslancem Ludkem Niedermayerem. **str. 26-29**
- **Téma roku.**
Evropská unie lpí na svých ideálech, ale sjednocuje se lada tak v neochotě energicky používat potřebná opatření. **str. 31**
- **Silné ženy.**
Návrat velkých filmových sérií, rostoucí řada hollywoodských propadáků, vzestup silných ženských hrdinek – takový byl rok filmu. **str. 32**
- **Avantgardní menu E15.**
Šéfkuchař pražské restaurace AvantGarde sestavil pro čtenáře deníku E15 vánoční dvouchodové menu. **str. 34-35**
- **Nový trend.**
Společenská odpovědnost firem se stala fenoménem. Komerční příloha. **str. 37-48**

Zápisník
Terezy Zavadilové

Tak kdy bude líp?

Svět je čím dál těžší pochopit. Na lidi se valí neskutečné množství názorů, sdělení i informací, a to ze zdrojů různě pochybných kvalit, takže se veřejné dění jeví mimořádně chaoticky. Součástí informačního toku se totiž stává každý, kdo drží v ruce telefon, zvládne vytáhnout esemesku a pořídit fotku či video. V takovém informačním prostoru je pochopitelné, že lidé zaujímají tu obranné, tu útočné pozice. Nadhled aby člověk pohledal. Informační kakofonie vynáší do popředí ty nejhlásitější, největší a nejmužnější. Proto nás nejednou tak fascinují pevnou rukou řízené velké státy a halasní vůdci, kteří všechno umějí popsat tak jasně, že nepřijemnou disharmonii různých pohledů přehluší. Tohle ale může jednou pořádně bolet.

Česku se nedaří špatně. Ekonomika se po letech nadechla, pracovních míst přibývá a platy trochu rostou. Podnikatelé umějí nakupovat firmy i v zahraničí. Levné peníze přilákávají Čechům úvěry. Prezidentovi je lid milostiv. Migrantů nepřišli. Ale asi to pořád není tak nějak ono.

Papež František vyhlásil nadcházející rok rokem milosrdenství. Milosrdenství je vlastností Boha, soucit je nejvyšším ideálem člověka, učí nás tradice vzešlá z abrahámovských náboženství. Není to naivita nebo slabost. Třeba se to povede a nadcházející rok opravdu bude lepší než ten minulý.

Protagonisté roku

Daniel KŘETÍNSKÝ

MAJITEL EPH

Zažil mimořádně úspěšný rok. Tři ze čtyř dosud oznámených největších transakcí roku jdou na vrub jeho firmy.

str. 7

Martin WINTERKORN

EXŠÉF KONCERNU VW

Post musel opustit, když vyšlo najevo, že Volkswagen „naučil“ své naftové motory vypouštět méně emisí během měření než ve skutečném provozu.

str. 17

Bašár ASAD

SYRSKÝ PREZIDENT

V Sýrii nezůstal kámen na kameni, ale prezident sedí pevně dál. Aktivita Kremlu navíc jeho šance na politické přežití významně vylepšila.

str. 22–23

Do Evropy přišel milion uprchlíků

Karolína Flaszová

■ Proud statisíců migrantů odhalil **slabiny Evropské unie** snad více než jakýkoli dřívější problém. Stanoviska jednotlivých států jsou mnohdy diametrálně odlišná, reakce na situaci tak byla **pomalá a chaotická**. Nejde však jen o to, jak se vypořádat s tak velkým jednorázovým nápoem běženců. Uprchlíká krize zasadila **ránu samotné podstatě osmadvacítky**, jelikož dále oslabila víru unijních občanů ve smysl svobody pohybu, v schengenský systém či ve spravedlnost rozhodovacích procedur na nejvyšší úrovni. Z nejdůležitější události roku jsme vybrali několik čísel.

1,2 milionu

pokusů o nelegální překročení vnější hranice Evropské unie bylo podle agentury Frontex odhaleno za prvních **deset měsíců letošního roku**. Za celý loňský to byla zhruba čtvrtina. Část příchozích je ale zřejmě započtena dvakrát – v Řecku a poté například v Maďarsku. Frontex eviduje několik imigračních tras, nejpoužívanější je takzvaná východní středomořská cesta na řecké ostrovy. Nejpoužívanější skupinu uprchlíků tvoří Syřané, na nejvytíženější trase jsou jich téměř dvě třetiny.

1,5 milionu

uprchlíků by mohlo podle odhadů Evropské komise do osmadvacítky přijít **v příštím roce**. OSN přitom neočekává, že proud běženců v nejtěžších zimních měsících ustane. Míni, že do února bude do Evropy přicházet **každý den pět tisíc lidí**.

120 tisíc

uprchlíků není schopno si mezi sebou **rozdělit 28 členských zemí Evropské unie**. Žalobu k soudu EU kvůli kvótám podalo Slovensko a Maďarsko, zvažuje ji i nová polská vláda. K dohodě státy nedospěly ani po měsících vyjednávání a mnoha vrcholných schůzkách.

ROBERT FICO: Žalobu nepodáváme proti migrantům nebo proti solidaritě. Žalobu podáváme, protože si myslíme, že je nesprávné, když se většinovým hlasováním rozhoduje o tak citlivém tématu.

613 kilometrů

plotů už bylo v Evropě kvůli uprchlíkům vztyčeno, staví se nebo se jejich budování vážně zvažuje. Další až stovky kilometrů na sebe možná nenechají dlouho čekat. Zátarasy vznikají dokonce **i v rámci Evropské unie**, kde byl ještě nedávno volný pohyb osob posvátný. Kvůli teroristické hrozbě se hovoří i o **zprísňení bezpečnostních pravidel**, což se zřejmě dotkne i občanů unie.

Usnesení z jednání ministrů vnitra a spravedlnosti EU 20. listopadu

Členské státy se zavazují zavést okamžitě nezbytné systematické a koordinované kontroly na vnějších hranicích, vztahující se i na osoby požívající právo na volný pohyb.

1 milion

žadatelů o azyl evidovaly tři týdny před koncem roku **německé úřady**. Jen za listopad jich bylo zaregistrováno 200 tisíc. Příchod uprchlíků do nejsilnější evropské ekonomiky působí problémy kancléře Angele Merkelové. Podle kritiků situaci nezvládá, přispívá k imigrační vlně a mate svět rozporuplnými výroky. Časopis Time ji ale vyhlásil osobností roku.

Foto Reuters

ANGELA MERKELOVÁ: Jsem šťastná, že se Německo stalo zemí, kterou si mnoho lidí v zahraničí spojuje s nadějí. To je něco velmi cenného, zejména s ohledem na naši historii.

Pětina

voličů ve Švédsku, proslulém vstřícností vůči imigrantům, by nyní **odevzdala hlas krajně pravicovému Švédskému demokratům**. Extremistům se díky obavám z uprchlíků nebyvale daří i v mnoha dalších evropských zemích.

Preference Švédských demokratů

12,4

listopad 2014

19,9

listopad 2015

Pramen SCB

4,4 miliardy

eur už vyčlenila Evropská unie **na humanitární a rozvojovou pomoc v souvislosti se syrskou krizí**. Ankara od ní dostala na konci listopadu přislíbeno tři miliardy eur na zlepšení podmínek Syřanů v Turecku. Další peníze vynakládají členské země na péči o příchozí uprchlíky.

Podle odhadů významného ekonomického think tanku Ifo Institute vydá Německo jen letos na péči o uprchlíky přes 21 miliard eur.

V Česku letos dosáhly náklady na legální migraci 90 milionů korun a na nelegální migraci 230 milionů. V uvedených částkách jsou zahrnuty všechny náklady spojené s investicemi do uprchlických zařízení a jejich správou.

Nejméně 4000

Evropanů už podle odhadů **odešlo bojovat do řad Islámskému státu**. Mnozí se nechávají naverbovat na sociálních sítích. Nelichotivé postavení má mezi zeměmi na kontinentu Belgie, která produkuje nejvíce bojovníků na počet obyvatel – **46 na milion Belgičanů**.

Foto Reuters

Foto E15 Anna Vacková

MILOŠ ZEMAN: První věta zní: Nikdo vás sem nezval. Druhá věta: Když už tady jste, tak musíte respektovat naše pravidla, stejně jako my respektujeme pravidla, když přijedeme do vaší země. Třetí věta: Když se vám to nelíbí, běžte pryč.

Foto profilmedia.cz

Politický rok: nic moc, někdy chaos

■ Prezident Miloš Zeman nezklamal. I letos rozhádal kdekoho a zemi podle kritiků **kormidloval k Východu**. Sobotkův kabinet nepříliš úspěšně prosazoval své vize. Babiš neodvrátil podezření od permanentního střetu zájmů a jeho nesvorné ANO tápalo v politice. Dění v české energetice výrazně poznamenal vyhrocený spor šéfky ERÚ Vitáskové s vládou. Česko, rok 2015.

Zeman přizívoval xenofobní nálady

Udržet voličské jádro ve startovních blocích a získat nové příznivce. To je asi jediné možné vysvětlení letošních veřejných vystoupení prezidenta Miloše Zemana, v nichž živil strach z uprchlíků a muslimů. Už na začátku roku po teroristickém útoku na Charlie Hebdo prohlásil, že by deportoval muslimy, kteří se nepříznivě poměří v nových vlastech.

Současně Zeman dál posunoval zemi na Východ, účastnil se vojenských přehlídek v Moskvě a v Pekingu. Na fóru Let my people live! na Pražském hradě podpořil ruského prezidenta Vladimíra Putina kritizovaného politiky z Evropské unie i Spojených států za anexi Krymu.

Následovala roztržka s americkým velvyslancem v Praze Andrewem Schapirem. Ten o Zemanovi řekl, že na moskevském

Rudém náměstí bude jediným vůdčím představitelem evropské osmadvacátky. „Velvyslanec Schapiro má dveře na Hrad zavřené,“ vzkázal prezident.

O Ukrajině se Zeman nezmínil ani před Valným shromážděním OSN. „Pan prezident je v pozoruhodném souladu s tezemi, které propaguje ruský prezident Putin,“ komentoval projev šéf TOP 09 Karel Schwarzenberg. Dodal, že boj proti terorismu si Zeman představuje jako „Hurvínek válku“.

Asi o největší rozruch se prezident postaral, když na oslavách 17. listopadu zpíval státní hymnu s protiislámským aktivistou Martinem Konvičkou, kterého stíhá policie. Na nedávné demonstraci Zemanových podporovatelů vystoupil také expředseda republikánů Miroslav Sládek. /tto/

Klopýtání po hedvábné stezce

Kdo v les nenavštívil pracovní Čínu, jako by nebyl. Platí to hlavně o politikách. Víze hedvábné stezky zastánců česko-čínské spolupráce se naplňuje zvolna. Přesto je nejviditelnějším počinem a také obratem v tuzemské diplomacii. Poprvé v dějinách by měl přijet do Prahy nejvyšší představitel Číny, prezident Si Ťin-pching, otevřelo se přímé letecké spojení mezi Českem a Čínou. Čínské investice v Česku jsou ale prozatím relativně nízké, v řádu jednotek miliard. Navíc je přiváží jedna konkrétní čínská skupina – CEFC. Ta je podle dostupných informací úzce propojena s čínskými bezpečnostními složkami. Zatím investovala spíše image, když koupila fotbalovou Slavii, média či pivovary.

Co jiného charakterizovalo českou zahraniční politiku v roce 2015? Eskalující

spory mezi prezidentem a dalšími vysokými představiteli státu v čele s premiérem hlavně kvůli postojům k rusko-ukrajinskému konfliktu i migrační krizi, konkrétně vystupování Miloše Zemana na veřejnosti i na diplomatické půdě. Což jsou výroky, kvůli kterým musí čelní představitelé státu na zahraničních cestách čas od času vysvětlovat, jaký vlastně je názor Česka.

Došlo to tak daleko, že šéfka evropské diplomacie Federika Mogheriniová zrušila návštěvu Prahy, při níž se měla setkat s premiérem a prezidentem. Důvodem údajně byly Zemanovy výroky o islámu. Přesto se spolupráce Hradu a vlády oproti minulým letům zlepšila. Ministr zahraničí, premiér a prezident se pravidelně scházejí ke konzultacím a ubylo sporů v souvislosti se jmenováními velvyslanců. /ha/

Klíčové normy vlády nevyšly

Kdyby Sobotkova vláda měla dostat vysvědčení za legislativní činnost, musela by si zopakovat ročník. Schvalování klíčových norem z programového prohlášení – zákonů o prokazování původu majetku, o státním zastupitelství, sociálním bydlení či veřejných zakázkách – vázne.

Týká se to také elektronické evidence tržeb, kterou blokuje opozice. Pokud bude pokračovat v obstrukcích, koalice výjimečně přijme usnesení o ukončení rozpravy a předlohu schválí. Tento postup však TOP 09 a ODS pravděpodobně napadnou ústavní stížností.

U ostatních návrhů se vláda na opozici vymlouvat nemůže. O prokazování původu majetku dosud jedná Poslanecká sněmovna. Už několikátou verzi zákona o státním zastupitelství musí ministerstvo spravedlnosti přepracovat, před týdnem mu to uložila Legislativní rada vlády. Řadu výhrad mají i poslanci z ústavně-právního výboru.

Ministryně práce a sociálních věcí Michaela Marksová (ČSSD) zatím stihla vypracovat jen koncepci sociálního bydlení. Zákon, který má řešit problematiku bezdomovectví, teprve chystá.

Pokrok nastal jen u normy o veřejných zakázkách, na níž jsou vázány evropské dotace. Úplně nový, obsáhlý zákon vznikl za pouhých deset měsíců, během nichž muselo být vypořádáno na 3500 připomínek. Jeho úspěšné schvalování kritizují zákonodárci i podnikatelé.

Z věcí, které vláda prosadila, je to například zrušení druhého penzijního pilíře, přijetí zákona o dětské skupině, novely zákona o pomoci v hmotné nouzi, upřesnění podmínek exekučního řízení nebo zpřísnění kontrol a pokut pro takzvané šmejdy. /tto/

Babiš se otáčí podle hlasu lidu

Šéf hnutí ANO, ministr financí Andrej Babiš i po dvou letech po parlamentních volbách zůstává dominantní postavou české politické scény. Z mnoha důvodů.

Především jeho střet zájmů je větší, než jsme si vůbec dokázali představit. Jen namátkou – jeho ministerstvo financí odpouští jeho Agrofertu daňové penále, firma Agrotec z jeho hospodářského impéria je zapletená do skandálu se zakázkami České pošty. A tak dále. Takové a další záležitosti, vesměs spojené s mocí, kterou mu dává post správce státní kasy, pochopitelně vyvolávají silnou reakci, zvláště u pravicové opozice. Pro ni, zejména pak pro TOP 09, se boj proti Babišovi stal málem jediným programovým cílem.

Šéfa hnutí ANO to, alespoň doposud, spíše posiluje. Na tom, aby si upevnil pozici, samozřejmě usilovně pracuje i osobně. Tím, že se chová jako chytrá horákyně. Na veřejnosti vystupuje tak, jako by ve vládě byl a nebyl. Při každé příležitosti kritizuje tradiční politické strany a jejich politiky včetně vládních koaličních partnerů. Vychází mu to, volební preference ANO ve výzkumech veřejného mínění jsou stále nejvyšší.

A jak na to pohlíží sám Babiš? „Pohnojil jsem si život tím, co jsem udělal. Je to mor, je to rakovina. Netoužil jsem po tom. Nesehnal jsem nikoho, kdo by vedl hnutí,“ světil se televizi slovenských HN. Možná tomu také věří. V politice však zůstane nejméně do dalších parlamentních voleb. Jak také rád zdůrazňuje, bude to muset přetrpět. /ha/

Nejednota porážela ANO na radnicích

Frydek-Místek, Ústí nad Labem, Most, Opava, Hodonín a Znojmo. Všude tam letos přišlo hnutí ANO o primátora starostu, vypadlo z koalice nebo přepáhlo na vedoucích postech. Karamboly si kvůli vnitřním rozporům způsobilo i v Karlových Varech, Českých Budějovicích a Brně.

V Praze je situace nepřehledná už od srpna, kdy pro odvolání primátorky Adriany Krnáčové hlasovala část zastupitelů zvolená za uskupení Andreje Babiše. Podle všeho to vypadá, že ANO, pro jehož šéfa je hlavní město klíčové, skončí v opozici.

Na problémech se podepsala nejednotnost vyvolaná osobními ambicemi členů místních organizací. To byl také důvod, proč partaj zrušila karlovarskou, ústeckou, opavskou a nakonec i hodonínskou buňku. Otázkou je, nakolik se jejich obnova podaří. Současný starosta Hodonína Milan Lúčka neskrývá, že jeho předchůdkyně Milana Grauová by měla být z hnutí ANO vyloučena. Podobné napětí je cítit i jinde.

Špičky hnutí přiznávají, že loňský úspěch v komunálních volbách dostává v některých velkých městech hořkou příchut.

I Babiš už změnil rétoriku – zjistil, že nestihne řídit úplně všechno. Zatímco ještě v létě shazoval vinu na „šibry z ČSSD a ODS“, kteří využívají nezkušenost ANO, nyní dění na magistrátech a radnicích příliš nekomentuje. Ukazuje se, že řada babišovců jsou bývalí členové tradičních stran, nikoli političtí nováčci. Mýtus, že ANO představuje čerstvý vítr, bere za své. /tto/

Vitásková vrací úder

Ve světě není neobvyklé, když se regulátor energetického trhu nesnese s energetickými firmami. Jenže v České republice se rozpoutal boj mezi Energetickým regulačním úřadem, tedy spíše jeho předsedkyní Alenou Vitáskovou, a ministerstvem průmyslu a obchodu. Nejdříve se šéfka regulačního úřadu neprávě vybíravě pustila do novely energetického zákona, který ministerstvo průmyslu jen s obtížemi protlačovalo připomínkovým řízením. Ministerstvo obviňovala z přípravy „nového solárního tunelu“. Po chuti jí nebylo ani nové pojetí

vedení úřadu. Při poměrně chaotickém schvalování zákona se do něj dostala chyba, kvůli které se na Vitáskovou od příštího roku bude vztahovat zákon o státní službě. Vitásková to však považuje za záměr, jak ji z vedení Úřadu předčasně dostat.

Na konci roku se rozhodla ministerstvu vše vrátit i s úroky. Nevypsala podporu pro obnovitelné zdroje na příští rok v objemu čtyřiceti miliard korun. Ohrožuje to existenci tisíců provozovatelů zelených elektráren. Vitásková argumentuje vyjádřením Úřadu vlády, ministerstva

průmyslu a některých ministrů, kteří ji prý nabádají, aby podporu pro zdroje uvedené do provozu před rokem 2013 nevypisovala, dokud ji neschválí Evropská komise. Ve skutečnosti však nic takového z dokumentů zveřejněných ERÚ nevyplývá. Podporu zatím nemají dostat jen zdroje, které budou mít licenci až příští rok.

Osobní spor Vitáskové a MPO se pokusila uhasit vláda. Připravila nařízení, které by podle rezortu mělo ERÚ přesvědčit, aby podporu vypsal. Schvalovala ho poslední pondělí před Vánocemi. Zda to Vitáskové bude stačit, ví snad jen ona sama. /stu/

Tuzemští miliardáři měli rok turbulencí

■ Čínský rok Kozy by se měl nést ve znamení mírumilovnosti a klidu. Pravý opak je však zatím pravdou, protože finanční trhy a řada velkých tuzemských skupin zažila velké změny, které způsobila právě říše středu.

Vladan Gallistl

Čína v srpnu devalvovala měnu, čímž rozpoutala na světových burzách chaos, z něhož se vzpamatovávaly do konce roku. Utrpěly tak například investice nejbohatšího Čecha Petra Kellnera a jeho skupiny PPF, která má velké peníze právě v rozvíjejících se ekonomikách, jež letos postihly ekonomické průšvihy.

Jen námatkou volný pád kazašského tengu, prudké oslabení vietnamského dongu, propad cen ropy a cen akcií rozvíjejících se zemí na několikaletá minima. Tyto události měly nepříznivý vliv na zmíněné ekonomiky, což se dotklo rovněž skupiny Home Credit, která poskytuje spotřebitelské úvěry.

Naopak Kellnerovi dělala velkou radost jeho investice do tuzemské telekomunikační společnosti Telefónica O2, kterou PPF následně rozdělila na infrastrukturní část CETIN a obchodní O2. Akcie obou firem zazily významný růst. Firmu CETIN se pak skupina PPF rozhodla zcela ovládnout, když v polovině ledna vytěsnil z firmy drobné akcionáře.

POSÍLENÁ J&T

Letošní vstup čínských investorů z CEFC do Česka výrazně pomohl finanční skupině J&T, o jejíž hodnotě a transakcích se roky na trhu spekuluje. Čínské peníze po-

DEVALVACE. Srpnovým oslabením čínské měny utrpěly například investice nejbohatšího Čecha Petra Kellnera a jeho skupiny PPF, která se na východních trzích angažuje.

sílily celou J&T, která se může stát platformou pro další expanzi. Kromě Číňanů se však o J&T a zejména její aktivity v daňových rájích zajímá Národní banka Slovenska a slovenské finanční úřady.

Nicméně J&T je možná jediná, která profituje z čínského vlivu. Kvůli ochlazení tamní ekonomiky, která letos poroste nejméně za poslední dvě dekády, se na celém světě propadly ceny řady komodit včetně ropy a černého uhlí. Ropu pak pomohla stlačit dolů ještě cenová válka Saúdské Arábie s americkými břídlicovými těžáři.

Z tohoto vývoje jistě nemá radost čeští miliardáři Pavel Tykač a Karel Komárek, protože prvně jmenovaný vlastní tuzemské hnědouhelné doly a druhý ropné vrty na jižní Moravě. V příštích měsících se proto mohou výsledky jejich firem zhoršit,

protože dodávky hnědého uhlí a ropy meziročně zlevní. Tykač zároveň spoluvlastní elektrárnu ve Chvaleticích, jejíž příjmy kvůli nízkým cenám elektřiny rovněž klesnou.

Komárkovy investice v Řecku pak poškodilo rozhodnutí místních úřadů, které zavedly regulaci pro provoz videoloterijních terminálů. Od těch si hodně sliboval řecký hazardní kolos OPAP, který spoluvlastní právě Komárek společně s miliardářem Jiřím Šmejcem a dalšími investory.

DOTACE PRO BABIŠE

Mimo dopad ekonomického zpomalení Číny a čínských investic v Česku stojí skupina Agrofert Andreje Babiše nebo česko-slovenská skupina Penta. Agrofertu se přitom minulý rok dařilo, když čistý zisk se zvýšil o půl miliardy na 6,1 miliardy

korun. Na druhé straně rostou rovněž bankovní úvěry skupiny, které se zvýšily o téměř 600 milionů korun na 25,2 miliardy.

Babišovy firmy jsou navíc úspěšné v získávání dotací z evropských fondů. Podle týdeníku Dotyk dostal holding Agrofert v letech 2007 až 2013 celkem 4,9 miliardy korun a je největším privátním příjemcem dotací. Letošní rok ale přinesl Babišovi i neúspěch, když prohrál spor s polskou PKN Orlen o zhruba dvacet miliard korun, který se týká spolupráce Agrofertu a Poláků při privatizaci Unipetrolu. Na rozdíl od minulých let Agrofert neudělal žádnou velkou akvizici ránu typu německé společnosti Lieken či mediálního domu Mafra.

MEDIÁLNÍ PENTA

Svůj vliv v médiích posiluje česko-slovenská skupina

Penta, která ovládla vydavatelství Vltava-Labe-Press a Astrosat, jež koupila od německých vlastníků. Na konci uplynulého roku přitom na Slovensku ovládla vydavatele ekonomického magazínu Trend a čtrnáctideníku Profit a společnost 7 Plus, která vydává například bulvární týdeník Plus 7 dní.

Skupina, v jejímž čele stojí tandem Marek Dospiva a Jaroslav Haščák, se však nyní soustředí zejména na realitu a zdravotnictví. Letos získala největší soukromou slovenskou zdravotní pojišťovnu Dôvera, když za částku sto až dvě stě milionů eur vykoupila poloviční podíl od kyperské firmy Prefto Holdings Limited. Slovenská média spekulují, že za kyperskou společnost ve skutečnosti stojí slovenský miliardář a oligarcha Juraj Široký.

Křetínskému je již Česko malé

■ Letošní rok byl pro české investory úspěšný. Za fenomén označují odborníci Daniela Křetínského, který uskutečnil tři ze čtyř největších transakcí

Zdeněk Pečený

Na českém trhu fúzí a akvizic bylo letos rušno, je ale pravděpodobné, že účetně rok rekordně vypadat nebude. „Situaci hodnotím jako nejlepší za posledních pět let. Některé obchody však ještě nejsou vypořádány, i když jsou podepsány,“ říká Miroslav Svoboda, vedoucí partner oddělení finančního poradenství Deloitte. Situaci nahrávají nízké úroky.

„Myslím, že jsme na začátku a nikoli na konci ob-

dobí levných peněz. Státy se prostřednictvím svých centrálních bank koordinovaně snaží vyvlastnit část majetku svých obyvatel prostřednictvím pokusu o vyvolání inflace. Těm, kteří majetek mají, se tomu zatím daří bránit mimo jiné třeba i akvizicemi firem, do kterých svůj ohrožený majetek ukládají,“ doplnil Petr Kríž, vedoucí fúzí a akvizic společnosti EY.

Největším obchodem letošního roku se stal prodej českého gumárenského holdingu ČGS švédské strojírenské skupině Trelleborg za 31,5 miliardy korun. Obchod byl oznámen teprve minulý měsíc, letos

se tedy vypořádat nestihne. Podle poradenských firem právě tento obchod, protože kupujícím je veřejně obchodovaná firma, posunul cenová očekávání prodávajících příliš vysoko. Ta se rozcházejí s očekáváními kupujících. Jednání o prodeji firem se pak protahují.

„Za tři čtvrtletí roku 2015 se uskutečnily transakce za sto miliard korun. To je o čtyřicet procent méně než před rokem, i tak jde

ale o jeden z neúspěšnějších roků v historii ČR,“ uvedla v nedávné analýze společnost PwC. V letech 2013 a 2014 dosáhl objem transakcí 200 miliard. Novým trendem, který se

O největší obchod se letos v Česku postarala švédská skupina Trelleborg. Ta za **31,5** miliardy ovládla gumárny ČGS.

Foto profimedia.cz

NA SLOVENSKO. Skupina EPH letos významně investovala do slovenského energetického průmyslu.

projevil naplno, je investiční aktivita směrem do zahraničí. „Fenoménem byl Daniel Křetínský,“ říká Kríž. Tři ze čtyř dosud oznámených největších transakcí

letošního roku realizoval on a jeho EPH. Šlo o nákup elektráren v Itálii za téměř patnáct miliard korun či na Slovensku za dvacet miliard.

Čínští dravci ohlásili nástup

Rok 2015 znamenal skoncování představy o asijských investorech jako provozovatelích vietnamských večerek a čínských restaurací. Číňané udělali v Česku řadu důležitých akvizic a budou pokračovat.

Daniel Novák

Čínští turisté se stávají jednou z opor luxusních krámů v Pařížské ulici. Krteček ožívá díky čínskému kapitálu. Na jaře se však začalo šuškat, že po trhu obchází čínská skupina CEFC a chystá skutečně velké věci. Za vydatné pomoci někdejšího politika za ČSSD Jaroslava Tvrdíka. A strategického partnerství se skupinou J&T Finance Group.

Právě ve skupině v čele s miliardáři Jozefem Tkáčem a Ivanem Jakabovičem

si Číňané nejdříve zakoupili pět procent. V září oznámili zvýšení podílu na deset procent s tím, že by celkově rádi třicet.

Prezident Miloš Zeman si ve stejné dny užíval vojenskou přehlídku v Pekingu. A v Česku se spustila okázalá akviziční smršť CEFC. Nebyla sice velká oběť, ale podle hlasů z trhu neobvyklá štedrými cenami a symbolickými terči. Číňané v pečlivě dávkovaných tiskových zprávách zveřejňovali nákup zajímavých historických nemovitostí, pivovarů Lobkowicz, fotbalového klubu Slavie, hráče v letecké dopravě Travel Servis a oznámili zájem vybudovat nový lázeňský areál.

Ekonomická výhodnost těchto akvizic vyvolala řadu pochyb. Na trhu však panuje shoda, že čínští investoři si jen vytvářejí předpolí pro mnohem mohutnější nástup. Nejen do České republiky, ale na celý evropský kontinent.

A150004862

INZERCE

Nová kniha
Václava Klause a Jiřího Weigla
o současné vlně ilegálního masového přistěhovalectví

k dostání u vašich knihkupců nebo na www.iolympia.cz a www.institutvk.cz

Levné peníze roztočily byznys

■ Bankovníctví, reality a výstavba infrastruktury.

To jsou odvětví, která v letošním roce spojoval úspěch. Realitní investoři využívají nízkouročených bankovních úvěrů. Levné peníze více motivují Čechy k pořízení hypotéky. Dobrou zprávou z rezortu dopravy je, že se zřejmě z unijního programu podaří vytěžit celých **150 miliard korun**.

Realitní rok zázraků

Nemovitosti se letos staly jedním z investičních hitů. Na dračku šly nové byty i podnikatelské reality typu kancelářských nebo obchodních center.

Dříve měla většina velkých obchodů s podnikatelskými realitami automaticky postaráno o publicitu. Letos už bylo transakcí tolik, že je pořádně nestačili monitorovat ani profesionálové z realitní branže. V součtu se těchto obchodů v posledním roce udělalo za hodně přes dvě miliardy eur.

Do komerčních nemovitostí začala sypat peníze řada domácích hráčů z jiných oborů. Ti stávající typu skupin Cimex nebo RSJ zase přišli s novými fondy s akvizičním apetitem. Vydatnou palebnou podporu poskytly banky půjčkami s nízkými úroky.

Banky však nezůstaly jen u půjčování. Fond České spořitelny Reico se vydal na Slovensko kde v miliardové transakci pořídil zánovní centrálu společnosti Slovak Telecom. Nový fond Komerční banky se koupí obchodního domu v Pařížské ulici postaral o rekordně nízký výnos. Cenou ho stlačil až ke čtyřem procentům. Navzdory tomu, že rostoucí ceny stlačují výnosy, jsou stále atraktivní.

Jiný rekord zařídil fond německé skupiny Union Investment. Za nákupní centrum Palladium v centru Prahy (na snímku) zaplatil 565 milionů eur. Ještě nikdo nikdy v tuzemsku za jedinou budovu víc nedal. Ruče si v roce 2015 mnuli rovněž stavitelé bytů. Přes napjaté vztahy s řadou pražských radnic a rozruchem kolem Pražských stavebních předpisů se developeři pustili do horečných akvizic nových pozemků, aby měli kde stavět. Proti minulým rokům se už nebáli ani parcel bez územních rozhodnutí a stavebních povolení. Na trh se vrátily spekulativní nákupy. /dnv/

Foto profimedia.cz

Foto profimedia.cz

Horečná výstavba infrastruktury

Češi zřejmě dokonale vysají největší operační program pro období 2013 až 2015, kterým je Doprava. Všechny nabízených zhruba 150 miliard skončí zalito v betonu a asfaltu na českých kolejích a dálnicích. Po posledním sčítání faktur to v pátek oznámilo ministerstvo dopravy. Ve světle častého střídání ministrů, nedostatečné přípravy, zastavování staveb a unijních pokut se to jeví téměř jako zázrak. Ještě v průběhu letošního roku ministerstvo odhadovalo, že ladem skončí nejméně deset miliard korun. „Nejsou to nějaká kouzla, ale výsledek toho, že se v rezortu začalo normálně pracovat a podařilo se rozjet další stavební projekty,“ uvedl ministr Dan Ťok, který rezort převzal před rokem. Podle něj čerpání pomohl mimo jiné přesun části peněz ze silnic na železnici, která měla větší zásobu připravených projektů. Mohutně se tak začaly opravovat vedle koridorů i regionální tratě. Správa železnic podle předběžných čísel letos utratila rekordních 52 miliard, když loni to nebyla ani polovina. I kvůli finiši v čerpání unijních peněz letos česká železnice zažila největší množství výluk v historii. Rozjela se ale řada staveb i na silnicích. Několikrát se poklepal základní kámen na jihočeské D3, dostavuje se D1 u Prostějova a D8 na severu Čech. Ředitelství silnic a dálnic letos zahájilo dvacet stavebních akcí na silnicích první třídy a dálnicích. Loni to bylo pouze šest staveb. ŘSD napumpovalo do infrastruktury odhadem 34 miliard, o deset miliard více než loni. Ovoce letošní horečné výstavby ale budou řidiči sklízet až za několik let, letos se nových kilometrů dálnic nedočkali. /sin/

Banky zadělaly na rekordní rok

České banky mají letos reálnou šanci stát se nejziskovějšími ve své historii. Bankám přeje strmě rostoucí ekonomika, která s sebou přinesla prudký růst zájmu o podnikové úvěry, lacinější půjčky na bydlení zase mobilizovaly zájem domácností o hypotéky. Blahodárně rovněž působila na výsledovky bank podstatně lepší platební kázeň dlužníků, firmy i domácnosti splácí své závazky skoro nejlépe od počátku finanční krize.

Jen do konce října letošního roku vydělaly české banky bezmála 59 miliard korun, to je o téměř osm procent více než loni a takřka o třetinu více než za celý předkrizový rok 2007. O šest procent zatím banky překonávají i svůj doposud nejúspěšnější rok 2012. Bankovnímu byznysu se tak výborně daří navzdory historicky nejnižším úrokovým sazbám i tlaku na snižování poplatků. Výsledkům pomohla i snaha bank držet na uzdě své náklady, mimo jiné

i setrvalým snižováním úročení vkladových účtů, stejně tak tlakem bank na přesměrování klientských peněz z depozit do investičních produktů. Podniky si letos u domácích bank nabraly o pětinu více nových úvěrů než loni, dokonce o čtvrtinu

pak vzrostl zájem o půjčky na bydlení. Potíže se splácením hlásí české banky zhruba u pěti procent poskytnutých firemních úvěrů a čtyř procent půjček domácnostem, obě čísla jsou nejlepším výsledkem od roku 2009.

Za tři čtvrtletí
vydělala pětice
největších bank v Česku

39
miliard korun.

Bezmála o tři čtvrtiny zisku sektoru se letos v Česku podělí pětice největších bank. Jen za první tři letošní kvartály vydělaly ČSOB, Česká spořitelna, Komerční banka, UniCredit a Raiffeisenbank 39 miliard korun, tedy o pět procent více než loni. /buk/

A151014104

INZERCE

TĚŽCE ZAMILOVÁN

Prima MAX

DNES 20.15

Foto: čtk

Po uhlí atom pro výrobu aut

■ V Česku zvítězila myšlenka vsadit na jaderné elektrárny. Za 25 let by měly vyrábět více než polovinu domácí spotřeby. Do té doby budeme pálit uhlí. Severočeské doly se zakousnou do krajiny u lomu Bílina, kde byly prolomeny těžební limity. Dostatek energie je pro český průmysl a export životní nutností. Pohání totiž mimo jiné i stále úspěšnější automobilky a více než 140 výrobců autodílů.

Rok jaderného sváru

Po letech politických a odborných tahanic vláda na jaře rozsekla letitý svár, jakou cestou se vydá tuzemská energetika. V nové energetické koncepci zvítězila myšlenka vsadit na jaderné elektrárny, které by za 25 let měly vyrábět více než polovinu české elektřiny.

V červnu vládou prošel i akční plán jaderné energetiky, který určuje, jak se v Česku postaví nové jaderné bloky. Nejdříve v Dukovanech (na snímku), aby elektrárna fungovala i v době, kdy stávající čtyři reaktory dožijí.

Pak přijde na řadu nový blok v Temelíně. Druhá polovina roku ovšem ukázala, že sázka na jádro může mít i stinnou stránku. V září nečekaně vypadl kvůli závadě jeden blok v Temelíně a elektřinu exportující Česko najednou muselo proud dovážet. Tou dobou už byl odstavený první blok v Dukovanech a o pár dnů později ČEZ vypnul i bloky dva a tři. Ukázalo se, že ČEZ si nepohlídal kontroly svarů v nejaderné části. Nové rentgenové snímky a opravy nekvalitních svarů trvají už tři měsíce. ČEZ kvůli tomu ztrácí miliardy na ušlém zisku. Česko

se na pár týdnů ocitlo bez více než poloviny svého jaderného výkonu.

I když jaderný akční plán vytyčil jako hlavní prioritu prodloužení licence pro Dukovany, závady na prvním bloku ukázaly, že to nebude tak jednoduché. ČEZ dokonce požádal Státní úřad pro jadernou bezpečnost o přerušení řízení o povolení dalšího provozu pro první blok. Navzdory dostatku času se na klíčový okamžik v životě elektrárny nestihl připravit. O novou licenci pro další bloky bude žádat v následujících letech. /stu/

Hnědouhelné limity padly

Rypadla polostátních Severočeských dolů se budou moci zakousnout do krajiny v okolí hnědouhelného lomu Bílina (na snímku) i za těžebními limity. Naopak soukromý těžář Severní energetická si na uhlí za limity, kvůli němuž by padly obce Horní Jiřetín a Černice, nesáhne. Po dvaceti letech odkladů vláda letos našla odvahu říct, jak bude hnědouhelná těžba za limity v následujících desetiletích vypadat.

Podzemnímu verdiktu předcházely smrště, které však nic objevného nepřinesly. Snížily pouze odhad počtu horníků, kteří přijdou kvůli rozhodnutí vlády o práci. Jasně neudělaly v klíčové otázce, kolik uhlí bude Česko v budoucnu potřebovat. Vláda tak mohla do rozhodnutí o limitech zabudovat trojského koně, který má podobu elektrárny Počerady a nových jaderných bloků.

Kabinet připustil, aby se k osudu těžby v lomu ČSA, který sousedí s obcí Horní Jiřetín, mohla vrátit některá z budoucích vlád. Záležet bude na tom, jak se bude dařit příprava nových jaderných bloků v Dukovanech. A jestli skončí provoz uhelných Počerad v roce 2024. ČEZ rozhodne až v roce 2019, jestli elektrárnu Počerady zavře, nebo je prodá Vršanské uhelné Pavla Tykače, která má na koupi opci.

„Pokud budoucnost ukáže potřebu využít zásoby uhlí v lomu ČSA, jsme připraveni o tom jednat,“ reagoval na rozhodnutí vlády Jan Dienstl, spolumajitel Severní energetické. Vzápětí ale začal firmu připravovat na útlum. Rozjel se návrat Severní energetické pod křídla společnosti Czech Coal Pavla Tykače, z níž se přede dvěma roky vydělila. Firma také zavře ztrátový hlubinný důl Centrum. /stu/

Foto: čtk

Stále lepší automobilové Česko

Daří-li se ekonomice, prospívá to i automobilovému byznysu. Tahle rovnice má v Česku, kde jsou tři automobilky a více než 140 výrobců dílů a příslušenství, železnou platnost už roky. Platí však i naopak.

Opět se to prokázalo i v letošním roce, kdy bylo v tuzemsku vyrobeno v prvních jedenácti měsících 1,24 milionu silničních motorových vozidel. Tenhle výsledek byl lepší o 4,6 procenta ve srovnání se stejným obdobím předešlého roku. Zařadil Česko na dvanácté místo na světě a na druhé místo v počtu vyrobených aut na počet obyvatel.

Tři hráči

Pod výborným skóre byly opět podepsané téměř pouze osobní automobily, těch bylo v České republice zhotoveno 1,21 milionu kusů kusů (+4,5 procenta), ostatní výrobci jen paběrkovali.

Nejvíce jich sjelo z pásů mladoboleslavské automobilky Škoda Auto (692 tisíc), které se daří průběžně představovat nové vozy – letos to byly nové generace modelů Fabia a Superb (na snímku).

Následoval Hyundai v Nošovicích s 314 tisíci vyrobenými vozy (+18 tisíc). A oproti loňsku si výrazně polepšila i kolínská TPCA (+27 tisíc kusů), která zaujala novou generací minivozů značek Toyota, Peugeot a Citroën.

Trhají rekordy

Jediný producent nákladních aut v tuzemsku Tatra Trucks se pomalu přiblížil vysněné hranici tisíce vyrobených kusů za rok, když v období od ledna do konce listopadu vypravil ze svých závodů 764 nových aut kategorie N2 a N3.

A stejně dobře se vedli i výrobci autobusů Iveco CR a SOR Libchavy – za jedenáct měsíců zhotovili 3411 a 656 autobusů, což bylo více než za celý uplynulý rok. Podobné se odehrálo i v kategorii motocyklů. JAWA jich zhotovila 1705, což byl téměř o třicet procent lepší výsledek ve srovnání s rokem 2014.

Rychle za hranice

Také v registracích nových osobních aut došlo k prudkému pohybu. Od ledna do listopadu se vyšplhaly na číslo 211 tisíc (loni 192 tisíc).

Otázkou ovšem je, zda za nárůstem stojí větší hlad českých motoristů po nových vozech nebo současný kurz koruny a fenomén „přeregistrací“. Odhaduje se totiž, že až pětadvacet procent nových

osobních automobilů po krátké registraci v Česku míří za hranice.

Nejúspěšnější značkou byla opět Škoda (68 164 aut), následovaná Volkswagenem (22 107), Hyundaiem (17 976), Fordem (14 098) a Dacií (9288).

Lákavé mzdy

Průměrná mzda se v tuzemských automobilkách a dodavatelských firmách letos zvýšila o 1041 korun na 33 209 korun, uvedlo Sdružení automobilového průmyslu (AutoSAP). To je o 29 procent více, než je celorepublikový průměr České republiky. Počet pracovníků ve firmách sdružení se meziročně

zvýšil o 4153 na 117 382. Ve firmách AutoSAP je nyní zaměstnáno 1,1 procenta všech obyvatel České republiky.

„Zvyšování tuzemské automobilové produkce má jednoznačně pozitivní dopad na zaměstnanost v České republice,“ komentoval situaci na trhu prezident sdružení Martin Jahn. /jam/

A151014271

INZERCE

To pravé vánoční překvapení!

z Prahy do Evropy

již za **2 199 Kč***

Rezervujte na **csa.cz**

* Cena za jednosměrnou letenku vč. tax a poplatku, počet míst je omezen. Více informací na csa.cz nebo v cestovní kanceláři.

Turisté víc létají a čekají na dálniční síť

■ Hoteliéři si libují, neboť zahraniční turisté lámou v Česku rekordy. Navíc dovolenou doma letos zvolila i spousta Čechů. Aerolinky více létají a Češi obecně více utrácí za zábavu včetně hazardních her a luxusních dovolených.

Turistický ruch přidává i bez ruských turistů

Podnikatelé v cestovním ruchu se mohou letos ohlížet zpět s úlevou. Všechna čísla v turistice utěšeně rostla a některá dosáhla letitých vrcholů. Na druhé straně se ani letošek neobešel bez nečekaných ran, teror narušil letní program v Tunisku a především podzimní sezonu v Egyptě.

I přesto Asociace českých cestovních kanceláří odhaduje, že počet prodaných zájezdů letos překoná dva miliony, když loni to podle ČSÚ nebylo ani 1,9 milionu. „Tu hranici se určitě

podaří překonat, je otázkou, zda to bude o 50 nebo sto tisíc,“ říká místopředseda asociace Jan Papež. Podle něj cestovky mnohem lépe ladily nabídku s poptávkou mimo problematické destinace. Nárůsty cítili prodejci především na tradiční destinace, jako je Španělsko, Itálie, Chorvatsko a Řecko.

Libovat si mohou i tuzemští hoteliéři, neboť zahraniční turisté lámou letos v českých zemích všechny rekordy. A po vlasti se rozjeli i domorodci. Počítadlo zahraničních turistů se zřejmě

na silvestra zastaví kolem čísla 8,7 milionu, což je o osm procent více než loni. České hotely nikdy předtím tolik cizinců nehostily. A těšit je mohou i rostoucí výnosy.

Průměrná cena za pokoj se letos v Praze vyšplhala na 72 eur, když loni to bylo o deset eur méně. Pláč je slyšet pouze z Karlových Varů, které opustili šťedří Rusové. Jinde se úbytek klientů z Ruska podařilo nahradit Západoevropany, především Němci a Italy. Významnější roli začíná hrát rovněž čínská klientela. /sin/

Dopravní oživení plné akvizic

Foto profimedia

Dopravní byznys si letos užívá ekonomické konjunktury a vykazuje lepší čísla než v zatím rekordním roce 2008. Nechybějí přitom ani zajímavé akvizice. Pokud se potvrdí průběžné údaje, překoná celkové množství zboží na korbách českých nákladůků hranici 440 milionů tun, což je meziročně o 15 procent více. Z toho tyje i stát, neboť vybrané mytné na dálnicích za celý rok naroste o 11 procent a přiblíží se deseti miliardám.

Nákladní železnice už má sice lámání rekordů dávno za sebou, i tak ale může dospět k nejlepšímu výsledku za poslední léta. V pololetí rostla téměř pětiprocentním tempem, což by na konci roku znamenalo 96 milionů přepravených tun. Právě železnice se týkají dvě nejzajímavější akvizice roku. Polský logistický gigant PKP Cargo (na snímku) završil svůj vstup do skupiny AWT, původně vlastněné podnikatelem Zdeňkem Bakalou. Poláci koupili 80 procent za zhruba tři miliardy korun. Velké plány přitom mají hlavně s terminálem Ostrava Paskov, který se má stát jedním z hlavních uzlů logistického trojúhelníku Balt – Jadran – Severní moře. PKP Cargo chce jeho kapacitu v příštích dvou letech zdvojnásobit na 4800 kontejnerů. Druhou akvizicí je ovládnutí firmy LokoTrain společností

Daniela Křetínského EP Cargo. LokoTrain půjčuje kolejová vozidla a strojvedoucí.

Ministerstvo dopravy chce od ledna zastavit zmenšování podílu železnice na dopravním trhu výraznou slevou na poplatku za použití kolejí pro takzvané jednotlivé vozové zásilky.

Přes nebývale úspěšný rok není ale logistické nebe zcela bez mráčků: dopravcům chybějí tisíce řidičů, omezují je kontroly na hranicích i administrativní zásahy některých států. Někteří speditéři musejí už kvůli nedostatku personálu odříkat zakázky. /sin/

Polská PKP Cargo vstoupila do české AWT. Velké plány mají s terminálem Ostrava Paskov, který se má stát jedním z uzlů logistického trojúhelníku Balt – Jadran – Severní moře.

Foto: ČSA

ČSA odstartovaly svou záchranu

Letitý boj Českých aerolinií o přežití byl letos sledován o něco ostřeji než v minulosti. Národní dopravce je totiž od jara většinově privátní firmou, když největšími akcionáři jsou Korean Air a Travel Service. Státu zůstala po letošním vstupu Travel Servisu necelá pětina a i té by se rád zbavil. Soukromí vlastníci přitom dali firmě jediný úkol: zakončit léto i celý rok v černých číslech. To se zřejmě povede, za tři čtvrtletí měl dopravce zisk

374 milionů. Ještě důležitější je pro firmu provozní výsledek, který činil černých 208 milionů korun. Do plusu se přehoupl po sedmi letech. Ve společnosti tak zafungoval tvrdý ozdravný program, na vlně rostoucí poptávky se navíc veze celé letectví.

Potvrzují to údaje pražského letiště, kde počet cestujících letos roste sedmiprocentním tempem. Letiště tak bude atakovat hranici 12 milionů pasažérů, kterou se naposledy a teprve podruhé podařilo překonat v roce 2008. Rušno je i na českém nebi, z čehož těží Řízení letového provozu. Dle odhadů vedení podniku převedou dispečeri letos přes české území na 750 tisíc letounů, což je dosavadní rekord. Loni to bylo 725 tisíc. Největšími zákazníky RLP jsou Lufthansa, Emirates a Turkish Airlines. Na nebi přitom přibývá největších strojů, především Airbusů A380. Oživení v Praze ovšem nejlépe dokládá skutečnost, že tu v květnu jeden z těchto obřů začne i pravidelně přistávat. /sin/

Ubylo e-shopů, přeživší sílí

Češi ani v letošním roce neztratili chuť utrácet čím dál víc peněz v internetových obchodech. V branži se letos očekávají rekordní tržby kolem 81 miliard korun. Naopak letos to bylo poprvé, kdy počet e-shopů mírně klesl. Přesto jich je stále neuvěřitelných sedmatřicet tisíc.

Avšak skutečných tvůrců trhu s tržbami nad miliardu korun je jen několik. Letošní rok se nesl rovněž na pozici lídra on-line trhu. Dlouhou dobu neotřesitelnou Alzu letos na špičce pelotonu vystřídala skupina e-shopů kolem skupiny Rockaway a jejího E-commerce holdingu s konsolidovanými tržbami kolem dvanácti miliard korun.

Na první místo uskupení Jakuba Havranta vystřelila loni odstartovaná spolupráce s miliardářským duem Daniel Křetínský – Patrik Tkáč. Jejich akviziční tažení postupně gradovalo. Chvilu to vypadalo, že na jistý čas bude převzetí minority v prodejci elektroniky CZC.cz jejich největším letošním soustem.

Na konci října ale přepis mapy českého internetu završili. Přibrali nejbohatšího Čecha Petra Kellnera a koupili mezinárodní

skupinu e-shopů v čele s Mall.cz. O novém premiantovi trhu bylo rozhodnuto. Transakce za více než pět miliard korun byla současně vycouváním posledního velkého hráče ze zahraničí. Mall.cz a spol. totiž několik let ovládal jihoafrický koncern Naspers.

Vedle nejtěžších vah ale obchodování on-line přilákalo řadu zajímavých jmen českého „kamenného“ byznysu. V branži se objevil například Vladimír Johannes, před lety jeden z nejvlivnějších mužů tuzemské energetiky. Velkopodnikatel z logistiky a potravinářství František Piškanin zase investorsky vstoupil do e-shopu s potravinami Rohlík.cz. Do slibného prodeje potravin on-line naskočil během roku rovněž E-commerce holding se svým obchodem Kolonial.cz.

E-shopy také pokračovaly v budování nových logistických kapacit. Největší hráči typu Mallu nebo Alzy investovali do sofistikovaných skladů, které si v ničem nezadají s proozy Amazonu. Ten mimochodem právě letos do Prahy sestěhoval vrcholové evropské manažery a počítačové odborníky. /dnv/

Bitva o zdanění hazardního byznysu

Stát versus zdanění loterií a hazardu. To byla jedna z nejtěžších bitev na právním poli v letošním roce, která ještě stále nekončí. Výsledkem je zvýšení daní od ledna z dvaceti procent o tři, respektive osm bodů podle typu hry a plán na další zvýšení od roku 2017. S výjimkou ministerstva financí ale s novými zákony není spokojen nikdo – podle loterií, sázkových kanceláří a provozovatelů automatů jsou příliš tvrdé a posílí černý trh, pro obce jsou prý finančně nevýhodné a pro experty naopak měkké, neboť příliš nepodporují boj proti herní závislosti.

Od ledna se zvýší nejen míra zdanění, ale i denní poplatek za každý výherní automat o téměř polovinu na 80 korun. Stát si slibuje přínos do státní pokladny ve výši zhruba dvou miliard. Obce ale tvrdí, že přes ujistění státu o stamiliony přijdou. Z výnosů z herních automatů totiž nebudou dostávat čtyři pětiny jako dosud, ale jen 63 procent. Vzhledem k dalšímu snižování počtu automatů tak i přes zvýšení sazeb očekávají pokles příjmů.

A151014183

Foto: ČTK

Ještě silnější odpor zní z tábora tuzemských loterií, sázkových kanceláří a provozovatelů automatů. Část z nich začala vyhrožovat, že kvůli zvýšení daní omezí podporu mládežnického sportu, na který nyní mohou posílat – a také zatím posílají – čtvrtinu ze svých daní státu. Zejména se jim nelíbí, že zákon daní pouze tuzemské hráče, ale neřeší vstup zahraničních on-line sázkových kanceláří na český trh. Zároveň tvrdí, že vyšší zdanění jen posílí nelegální trh.

A z pohledu firem na trhu bude hůř. Další balík zákonů již prošel prvním čtením ve sněmovně. Od roku 2017 by směly zvýšit daně na 25, 3 a 35 podle typu hry. Měl by také umožnit zahraničním firmám vstoupit na český trh a zároveň zabránit působení těm, které o českou licenci nepožádají. Proti riziku gamblerství se pak zavádí monitorovací systém, který by měl rizikové hráče v aktivitách omezovat. Zda bude systém funkční, ale ukáže až praxe. /duk/

INZERCE

Bud'te v kontaktu i s ryzí přírodou

Kvalitní pramenitá voda z chráněné krajinné oblasti Kokořínsko.

Vyzkoušejte si nás na 14 dní ZDARMA
Výdejník vám půjčíme, dovezeme, nainstalujeme,
převedeme a věnujeme barel kvalitní pramenité vody.
volejte 261 101 124

pramenitá voda
výdejníky vody z řady
kávovary

www.fontana.cz

LEDEN. Při útoku na redakci francouzského satirického týdeníku Charlie Hebdo bylo v Paříži zastřeleno 10 novinářů a dva policisté.

ÚNOR. Těžební společnost OKD oznámila, že ještě letos u ní skončí zhruba 1600 lidí, z toho polovina z externích firem.

BŘEZEN. Úplné zatmění Slunce bylo viditelné ze severního Atlantiku, v Česku se Slunce schovalo maximálně z 76 procent.

DUBEN. Nepál zasáhlo ničivé zemětřesení, vyžádalo si 8632 obětí. Mrtví byli také v Indii, Bangladéši a Tibetu.

KVĚTEN. Český hokejový tým skončil na mistrovství světa v Praze po prohře s USA čtvrtý.

ČERVEN. Při střelbě v americkém Charlestonu zahynulo devět lidí.

ČERVENEC. Na železničním přejezdu ve Studénce narazilo Pendolino do kamionu, který uvízl mezi spuštěnými závory. Zemřeli tři cestující a 17 dalších bylo zraněno.

Foto tkt

Foto profimedia.cz

SRPEN. Egypt zahájil provoz nové větve Suezského průplavu.

Foto E15 Michael Tomáš

ZÁŘÍ. Po osmi letech výstavby byl uveden do provozu tunelový komplex Blanka v Praze.

Foto profimedia.cz

LISTOPAD. Během série teroristických útoků v Paříži zahynulo 129 lidí a přes 300 dalších bylo zraněno.

ŘÍJEN. Nobelovu cenu za ekonomii získal Angus Deaton z Británie za analýzu spotřeby, chudoby a bohatství.

Foto reuters

Foto profimedia.cz

PROSINEC. Šéfka americké centrální banky Janet Yellenová oznámila, že Fed zvýšil základní úrokovou sazbu z minima, na němž byla sedm let, o čtvrt procentního bodu do rozpětí 0,25–0,50 procenta.

Bondy na výsluní, akcie na svém, komodity ve stínu

■ Aktivita Evropské centrální banky v nákupu dluhopisů evropských vlád přivábila k těmto papírům zájem i dalších investorů. Letošní rok přál i některým evropským akciovým trhům. Růst zájmu o investice do virtuálních hodnot potvrdil svým návratem do přízně bitcoin. Naopak reálná hodnota v podobě komodit investory letos netáhla.

Akcie – čínský šok

Děni na akciových trzích bylo letos ve stínu krachu na čínské burze. Čínská akciová bublina začala splaskávat 12. června. Během měsíce ztratily akcie na šanghajské burze třetinu hodnoty. Další poklesy následovaly na konci července a srpna. 24. srpna spadl šanghajský index o 8,5 procenta. Což byl nejvyšší jednodenní pokles od finanční krize. Rozvíjející se trhy skončí letos celkově v červených číslech. Index MSCI Emerging Markets, který měří výkonnost akcií rozvíjejících se trhů, je od začátku roku v minusu 17 procent.

Také rozvinuté trhy letošek zakončí rozpačitě. Německý DAX či Japonský Nikkei jsou zhruba osm procent v plusu. Index pražské burzy PX se letos téměř vyrovnal americkému indexu S&P500, i když tentokrát není co slavit. Oba indexy končí v minusu přes dvě procenta. Mezi nejlepší akciové trhy se letos probíjelo Maďarsko s 43procentním růstem, Dánsko a Argentina s 33 procenty či Irsko s téměř 30 procenty.

Navzdory zvýšené volatilitě rok přál firemním vstupům na burzu. Podle studie EY Global IPO Trends jejich počet (1218) sice klesl o dvě procenta a výnos 195,5 miliardy dolarů byl o čtvrtinu nižší než loni, i to je ale o 12 procent nad desetiletým mediánem. /pez/

Forex bez velkých překvapení

Na měnovém trhu rok 2015 velká překvapení nepřinesl. Nesl se ve znamení posilujícího dolaru a klesajícího eura. Proti začátku roku je euro o 10 procent slabší. Americká centrální banka minulý týden navíc poprvé po bezmála deseti letech zvýšila úrokové sazby, krok byl však natolik očekávaný, že velké posílení dolaru nepřinesl. Koruna byla stabilní, jejímu posilování brání závazek České národní banky. Ta bude korunu držet na minimálně 27 korunách za euro i v roce 2016.

Největší propady zažily měny zemí procházejících politickými krizemi či ekonomickými problémy. Ty počítají ztráty v desítkách procent. V čele je venezuelský bolívar, následovaný ukrajinskou hřivnou a brazilským realem. Vydělat se naopak dalo na dolaru či izraelském šekelu. Nejlepší investicí však byla virtuální měna bitcoin, která se vrátila na scénu letošním zhodnocením o 21 procent. /pez/

Dluhopisové klání vyhráli Řekové

Horkou kartou letošního roku se staly dluhopisy řecké vlády. Kdo z investorů vsadil na úspěšnou dohodu Atén s mezinárodními věřiteli a spuštění dalšího záchraného programu pro Řecko, vydělal desítky procent. Od počátku roku vzrostla hodnota aténských dluhopisů o 22 procent, a šlo tak o jednu z nejlepších letošních investorských sázek. Kdo z odvážlivců koupil řecké papíry v závěru prvního pololetí, na své investici vydělal dvojnásobek.

Špatnou sázkou nebyly ani bondy dalších evropských zemí. Zejména vidina obrovských pravidelných nákupů dluhopisů ECB v rámci

kvantitativního uvolňování zařadila těmto aktivům přísun spekulativního kapitálu. Rostoucí zájem investorů o evropské dluhopisy se projevil v masovém propadu jejich výnosů do záporu. Za své půjčky tak od investorů dostává fakticky zaplacené hned jedenáct evropských vlád. Rekordmanem v této disciplíně je Švýcarsko, kde investoři na půjčce zemi trátí v současnosti až jedno procento ročně.

O čtyři až pět procent vzrostla hodnota italských nebo portugalských bondů. Škodní nebyli investoři ani na exotičtějších sázkách, o šest procent podrazil novozélandský dluh, takřka desetiprocentní skok mají za sebou i dluhopisy čínské vlády. /buk/

Komodity investiční zhoubou

MIZÉRIE NIKLU.
Pokles cen tohoto kovu
pocítilo i souostroví
Nová Kaledonie. Nikl se
na jejím vývozu podílí
97 procenty.

Spekulanti na růst komodit se letos nestačili divit. Ceny stihl totální kolaps a kapitál si při úprku z pozic navíc prakticky nevybíral, zda jde o komodity energetické, potravinářské nebo třeba drahé kovy. Komoditní index agentury Bloomberg hovoří o čtvrtinovém propadu cen, což znamená třetí ztrátový rok v řadě a nejdelší sérii cenových poklesů od roku 1991.

Na čele žebříčku propadáků stojí nikl, jeho ceny během letoška propadly bezmála o polovinu na dvanáctileté minimum. Půlka jeho světové produkce směřuje do Číny, kde klesla po ochlazení tamní ekonomiky poptávka. Více než třetinovým pádem zdatně sekundovala ropa.

Přes dvacet procent po zkldnění obav ohledně úrody ztratila káva, v minulých letech strmě rostoucí.

Čínský faktor hrál hlavní roli i v takřka třetinových ztrátách mědi a zinku, téměř 20 procent odepsaly i kukuřice a sójové boby.

Nelehký úděl měli i investoři do drahých kovů, zlato ruku v ruce se stříbrem nedokázaly ani v prostředí silícího geopolitického napětí zaujmout a oba kovy zlevnily od počátku roku více než o desetinu.

Zbohatnout se letos na komoditách nedalo, na několika z nich však investoři alespoň neprodědali. Kolem šesti procent se dalo získat na bavlně, zhruba na svém pak uzavřou letošek spekulanti na cukru a sójovém oleji. Komoditním králem je však pro letošek zatím kakao, jeho ceny se vyšplhaly od ledna o 15 procent. /buk/

Velmi uvolněná ECB

Na nákup dluhopisů v rámci kvantitativního uvolňování letos Evropská centrální banka vydá 600 miliard eur. Nástroj na podporu růstu cen a stimulaci ekonomik eurozóny, který v lednu představil prezident banky Mario Draghi, má trvat přinejmenším do března roku 2017, celkové výdaje tak dosáhnou minimálně půldruhé bilionu eur.

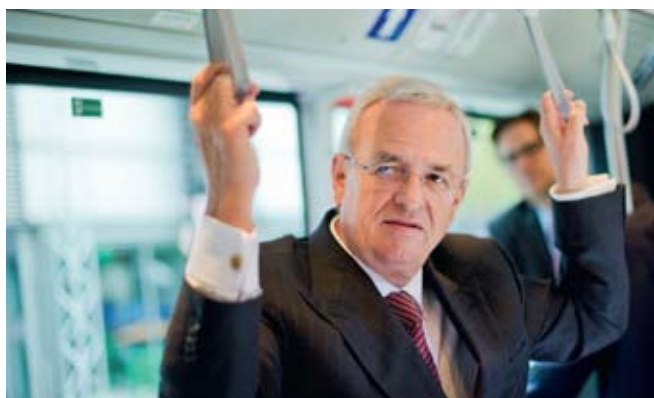
Po deseti měsících chodu nákupy nepřinesly valný výsledek. Na sklonku roku eurozóna hlásí cenový růst oproti loňsku 0,2 procenta, tedy zhruba desetkrát pomalejší, než je cíl ECB. Nejzásadnějším důsledkem programu zůstává podstatné snížení nákladů na financování evropských vlád, které jsou si nyní v řadě případů schopny obstarat na finančních trzích kapitál bezúročně nebo dokonce inkasují negativní úroky.

Kritici poukazují na omezenou funkčnost programu v evropském prostředí. Více a levněji půjčovat, a tím roztáčet hospodářství eurozóny, prý bankám nedovoluje vysoký objem špatných úvěrů v jejich majetku, stejně jako omezená vazba mezi poptávkou po půjčkách a úrokových sazbách. Růst objemu peněz rozpůjčovaných bankami v eurozóně tak koncem října oproti loňsku jen lehce převyšil půl procenta, záměr ECB popustit úvěrová stavidla bank se tak zatím naplnit nepodařilo.

Oponenti dluhopisových nákupů zdůrazňují i rostoucí regulační požadavky na objem bankovního kapitálu, podstatně levnější státní financování prý rovněž omezuje fiskální reformy v zemích platících eurem. /buk/

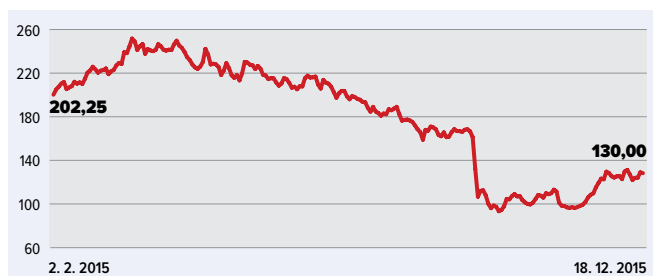
Volkswagen – průšvih i šance pro odvážné

Velkou investiční příležitost pro pohotové investory letos nabídla německá automobilka Volkswagen. V polovině září akcie propadly, když vyšly najevo skandální praktiky automobilky při měření emisí. Burziáni, kteří se nenechali strhnout panikou a nakupovali, když ostatní prodávali, se nyní těší z více než 40procentního zisku. Ze dna okolo 90 eur za kus se akcie již vzpamatovaly na 130 eur. Proti začátku roku však akcie stále ztrácejí 30 procent.

Na začátku propadu stálo odhalení softwaru schopného manipulovat výsledky měření emisí. Z USA se skandál rozšířil do Evropy. Volkswagen své naftové motory naučil vypouštět méně emisí během měření než ve skutečném provozu. Aféra stála křeslo výkonného šéfa koncernu Martina Winterkorna (na snímku). Jeho nástupce Matthias Müller minulý týden snížil počet svých podřízených manažerů na polovinu. Prý kvůli efektivitě. /pez/

Vývoj akcí Volkswagenu (euro/akcie)

Pramen Reuters

Evropa dál vyklízí pozice

■ Globální ekonomika letos po nadějném startu přišla během roku o svůj růstový drajv a ve druhém pololetí ukázala nejslabší kondici za poslední dvě léta. V mozaice světové ekonomiky ztratilo na lesku hned několik jejích základních kamenů. Velké oči prognostiků z počátku roku nebyla s to naplnit Čína, růstové střídání však postihlo i Spojené státy. Spasit svět nedokázal ani starý kontinent, přes pozvolnou ekonomickou renesanci zůstává výkon Evropy hluboko pod globálním průměrem.

Světové hospodářství letos povyroste podle různých odhadů o 2,5 až tři procenta, oproti loňsku tak mírně zvolní. Růstovým epicentrem, ale také největší neznámou zůstává Asie, zejména pak výkon Číny procházející problematickým přerodem z průmyslové ekonomiky v baštu služeb. Chronické zvolňování tempa už letos stačilo připravit Peking o pozici růstového lídra Asie. Tím se stala Indie, jejíž ekonomika prochází v posledních letech přesně opačným trendem. A zatímco čínský růst letos poprvé od roku 2009 padl pod sedm procent, Indie se stačila nad touto číslovkou poměrně přesvědčivě zabydlet.

Sílící dolar a naopak slabnoucí investiční aktivita se staly letos hořkými ingrediencemi americké ekonomiky. Zatímco svět ještě v pololetí americkým výkonům aplaudoval, ve zbytku roku

se novinové titulky potvrzující hospodářský boom začaly postupně vytrácet. I tak ale Washington uzavře letošní rok minimálně se stejným růstem jako loni, tedy kolem 2,4 procenta. Silný dolar a dražší úroky ale podle skeptiků promluví do vývoje ekonomiky podstatněji v příštím roce.

O level níže ale s příznivou vyhlídkou prochází Evropa. Stále volnější měnová politika ECB v kombinaci s umírněným optimismem hlavních ekonomických tahounů starého kontinentu by měla letošní unijní růst dostat na dohled dvou procent. I letos tak platilo, že výkonnostní rozdíl mezi americkou a unijní ekonomikou se prohloubil. Jen mírně vyšší růst by měl Evropu provázet i v dalších několika letech, ekonomický význam starého kontinentu by tak vůči růstovým lídrům v Asii i za Atlantikem mohl dále relativně klesat. /buk/

Foto: profimedia.cz 3x

SŇATEK ZA 110 MILIARD DOLARŮ. Firemní aktivita na trhu fúzí a akvizic byla letos nebyvalá. K rekordnímu objemu přispělo i největší sloučení v dějinách pivovarnictví.

Nulové úroky spustily akviziční smršť

■ Hotovost nahromaděná v korporátních pokladnicích a nedostatek jiných investičních příležitostí vedly k rekordní žni na trhu fúzí a akvizic.

Poslední rok nulových úrokových sazeb si akviziční predátoři nehodlali nechat ujít. Letošek se tak zapíše do historie fúzí a akvizic jako rok s doposud největším objemem transakcí. Od počátku letošního roku dosáhl účet za sloučené či akvizované firmy bezmála 4,5 bilionu dolarů, rekordový rekord z roku 2007 padl už začátkem letošního prosince.

O téměř polovinu obchodů se postaraly Spojené státy, kde letos objem transakcí poprvé v historii přesáhl dva biliony dolarů, nejaktivnějšími sektory

byly zdravotnictví a technologie. Firmám pod sochou Svobody slibné rostou zisky a velké firmy hromadí hotovost. Její lepší využití než na akvizice přitom za podmínek nulových úrokových sazeb hledali jen stěží. Manažerům kombinujícím vlastní zdroje s financováním od bank pak hrál do karet nejlacinější akviziční úvěr, který byl kdy k mání.

Do letošních statistik významně promluvílo hned několik obrovských obchodů, na 160 miliard dolarů přišel americký Pfizer nákup farmaceutické společnosti Allergan, necelých 110 miliard pak dala pivovarnická společnost Anheuser-Busch Inbev za jiného velkého hráče z branže, skupinu SABMiller. Celkem v devíti

případech letos kupující akceptoval částku převyšující 50 miliard dolarů, 58 obchodů proběhlo s cenovkou přes 10 miliard, v obou případech šlo o historické rekordy.

Hranici bilionu dolarů překonala v této disciplíně poprvé po sedmi letech i Evropa. Transakce za celkem 1,1 bilionu dolarů vykázaly letos takřka pětinaový nárůst oproti loňsku, přičemž

počet příhraničních obchodů dokonce vzrostl o polovinu.

Akvizicí roku za
160
miliard dolarů je
nákup Allerganu
konkurenčním
Pfizerem.

Z akvizičního boomu těží i jejich aranžéři. Ti si přišli letos v provizích už na 25 miliard dolarů, první dvě příčky žebříčku nejlépe placených poradců obsadily zamořské investiční banky Goldman Sachs a Morgan Stanley. /buk/

Rozvíjející se ekonomiky ztrácejí tempo

Hospodářství rozvíjejících se zemí zbrzdila natolik, že celosvětový růst stáhla pod průměr. Světová ekonomika by podle OECD měla letos vzrůst o 2,9 procenta, tedy výrazně pod dlouhodobým průměrem 3,8. JP Morgan odhaduje, že ve třetím kvartále rozvíjející se ekonomiky vzrostly o 4,2 procenta, což je o jeden procentní bod lepší výsledek než za první

pololetí, ale až data za celý rok naznačí, zda mají mladé ekonomiky skutečně to nejhorší za sebou. Investoři budou muset přijmout fakt, že růst za posledních 50 let, kdy se světová ekonomika zvětšila šestinásobně, se již opakovat nebude. Namísto 3,8 procenta ročního růstu analytici McKinsey v příštích 50 letech očekávají roční průměr jen 2,1. /pez/

Ach, to Řecko

Rok 2015 začal na jihovýchodním okraji Evropské unie divoce. Levicová strana Syriza vyhrála lednové volby. Strana voliče vábila na ukončení úsporných opatření a jednání s věřiteli o lepších podmínkách

přiklepli ministři financí zemí eurozóny Řecku čtyřměsíční překlenovací úvěr. I tak na konci června Řecko nezaplatilo splátku 1,5 miliardy eur Mezinárodnímu měnovému fondu a technicky zbankrotovalo. Druhý den zůstaly řecké banky zavřené a neotevřely další tři týdny. Alexis Tsipras, premiér a lídr Syrizy, následující týden šokoval svět vyhlášením referenda o přijetí dalšího záchranného balíčku a jeho podmínkách. Voliči ho odmítli. V bankomatech mezitím začala docházet hotovost.

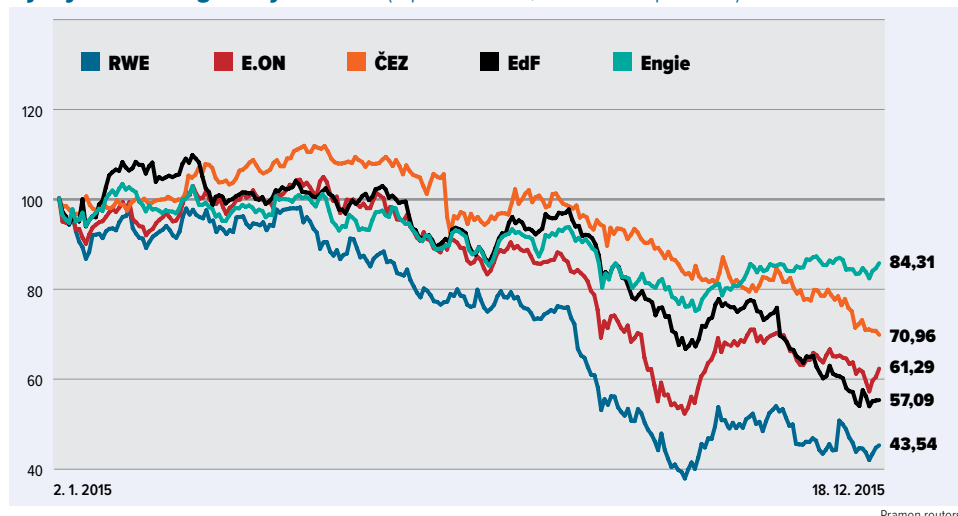
V polovině srpna navzdory výsledkům referenda řecký parlament stejně schválil přijetí podmínek již třetího záchranného balíčku. Tsipras o pár dní později rezignoval a vyhlásil další volby, ty Syriza opět vyhrála a vytvořila novou vládu. V listopadu vláda schválila další úsporná opatření navzdory původním slibům, které

Syrizu dostaly k moci. Aby té ironie nebylo málo, dva ministři, kteří hlasovali proti, byli ze strany vyloučeni. Řecké akcie za letošek přišly o čtvrtinu hodnoty. /pez/

kách záchranných úvěrů. Řekové skákali radostí, ale investorům začal rok nekonečných obav, co možný odchod Řecka z eurozóny vyvolá. Na konci února

Vývoj akcií energetických firem (v procentech, 2. 1. = 100 procent)

Pramen: reuters

ENERGETICKÝ PÁD. Tvzení, že akcie energetiků jsou ideální konzervativní investicí, dávno neplatí. Hodnota největších německých, českých a francouzských energetických firem zažila letos propad o desítky procent. Nejhuře jsou na tom E.ON a RWE, kterým ničí byznys útlum jádra a nově i tažení vlády proti uhlénním elektrárnám. Stejně jako ČEZ navíc doplácí na neustále klesající cenu elektřiny. Ústup od jádra už schválili i v jaderné Francii. Nové zisky z nového byznysu energetických služeb či obnovitelných zdrojů se zatím hledají těžko. Navíc na tomto poli se obří musí utkat s menšími a pružnějšími konkurenty.

Přesycený trh poslal ropu do kolen

S více než 36procentním pádem cen si ropa letos vybojovala stříbro v nelichotivém žebříčku globálních komoditních propadáků. Černé zlato je nejlevnější od roku 2004 a období poklesu jeho cen trvá nejdéle od roku 1998. Trh s ropou dosáhl poločas svého rozpadu počátkem prosince, kdy organizace zemí těžících ropu OPEC fakticky rezignovala na svůj primární cíl, řídit množství ropu nabízené členskými státy. Výsledkem je obrovský nadbytek suroviny.

Letošní sesuv cen ropy následuje pro ještě brutálnější loňský pád. Tehdy komodita zlevnila bezmála o polovinu, ještě na počátku loňského roku stál barel ropy sto dolarů, v závěru prosince oceňují investoři stejný objem na 34 dolarů. Analytici neváhají si přisadit, podle Danske Bank sestoupí ceny pod 25 dolarů, Goldman Sachs dokonce surovinu věští rovných 20 dolarů.

Kartel OPEC přichází o kontrolu v nejméně vhodnou chvíli. Dominantní poptávkový gigant na globálním trhu, Čína, hlásí konjunkturální úpadek. Trh s ropou tak odkazuje k obdobné situaci z konce devadesátých let minulého století, kdy OPEC živelným navyšováním těžby tváří v tvář slábnoucím asijským ekonomikám dotlačil ropu až k deseti dolarům za barel. Na trh navíc míří nový silný hráč,

Barel ropy Brent stál letos nejvýše 69,6 dolaru. Na tuto hodnotu se dostal 6. května.

otevřít ropné kohouty je totiž připravena další ropná velmoc Írán.

K tlaku na pokles cen ropy navíc mohou přispět rostoucí úrokové sazby ve Spojených státech, které posílí pozici americké měny. Silnější dolar zvyšuje ceny ropy z pohledu držitelů ostatních měn, což podkopává poptávku. To bude platit i po pátečním kroku amerického Kongresu, který zrušil 40 let platný zákaz vývozu ropy z USA. /buk/

Gazprom hledá cesty do Evropy

Ruský Gazprom za sebou nemá šťastný rok. Evropská komise začala koncern vyšetřovat kvůli zneužití dominantního postavení ve střední a východní Evropě. Kvůli sporům o cenu plynu pro Turecko musel Gazprom na čtvrtinu osekát projekt plynovodu Turkstream, který měl plyn do Evropy dodávat místo zrušeného South Streamu. Po sestřelení ruské stíhačky tureckým letectvem nejspíš projekt zemřel nadobro.

Ruský gigant se však rychle domluvil s evropskými plynaři, že plyn do Evropy dodá novými větvemi baltského plynovodu Nord Stream. Popudil tím Polsko, Slovensko, Maďarsko či Pobaltí. Česko nové trubky nejdříve odmítlo, pak se s nimi smířilo.

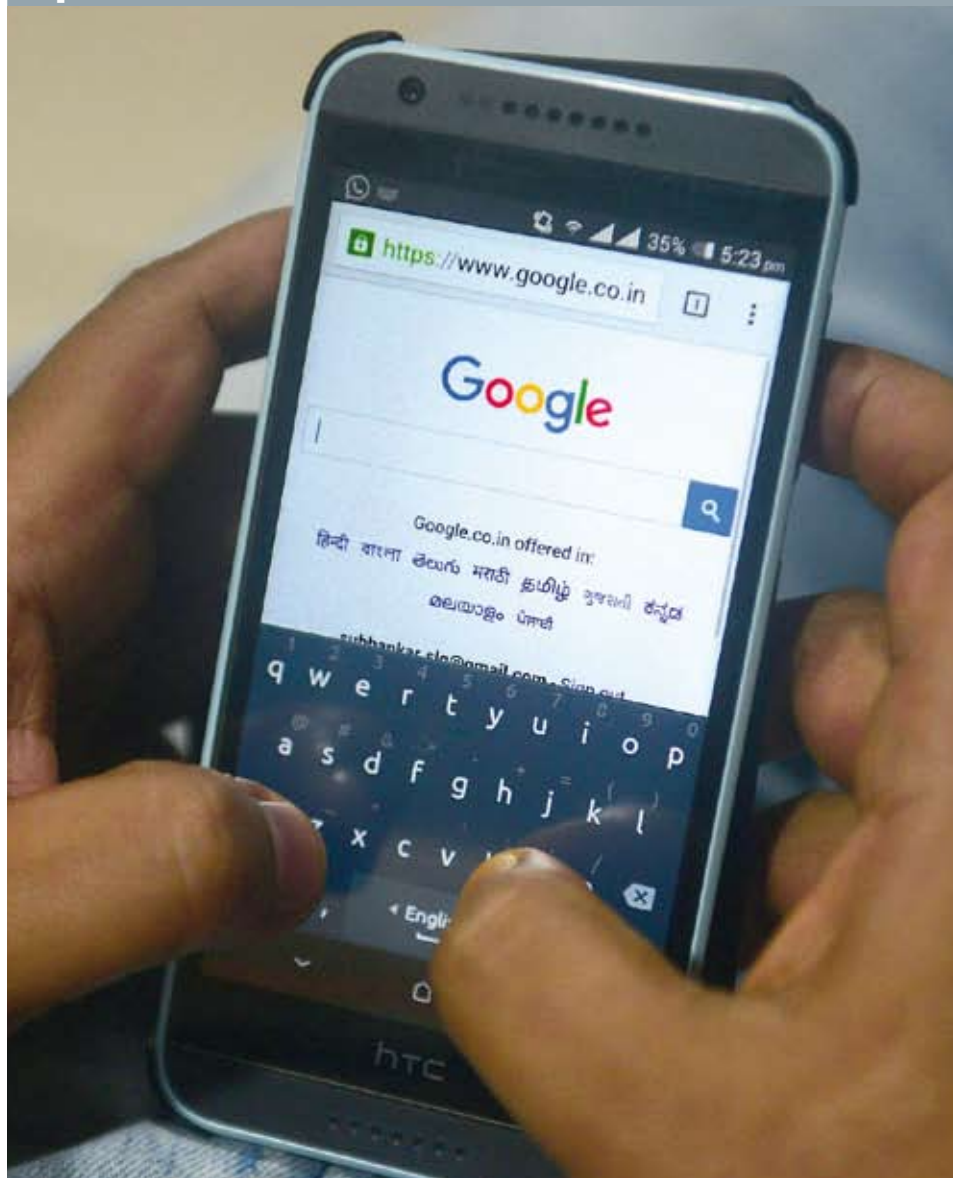
Polsko a pobaltské země získaly nové sebevědomí. Mají po letech závislosti na Gazpromu přístup k plynu odjinud. Jednak dostavěly nové terminály pro dovoz zkapalněného zemního plynu, jednak se poprvé Pobaltí napojí na evropskou plynovodní síť. /stu/

Mobily chytré a chytřejší

Marek Schwarcmann

■ Smartphony začínají mít navrch nad ostatními komunikačními prostředky. Lidé na nich čtou, píšou na sociální sítě, nakupují a objednávají služby. Velcí technologičtí hráči soutěží o to, kdo pokryje internetem celou planetou. A nad tím vším létají drony.

Expresní hledání z mobilu

Nastává éra mobility, přesněji masového využívání přenosných zařízení. Potvrzují to také interní statistiky společnosti Google, podle kterých se letos vynořila desítky zemí, v nichž firemní servery zpracovávaly více dotazů z mobilních zařízení než ze stolních počítačů nebo notebooků. Google neprozradil nic dalšího kromě toho, že do žebříčku těchto zemí náleží už také Spojené státy nebo Japonsko.

Společnost však na nový poměr na trhu zareagovala pohotově: začala zkoumat, jak uspořádání webových stránek jednotlivých firem vychází vstříc mobilním zařízením. A pokud nevyhovuje, Google tyto stránky nepovažuje za vhodné pro mobilní zařízení a při vyhledávání dává horší pořadí výsledkům, jež z nich pocházejí.

Klíčové slovo: dron

Drobných létajících objektů s vrtulkami letos na nebi povážlivě přibýlo. Farmáři díky nim sledují pole, aerolinky prohlížejí svá letadla, na Severozápadní mořské cestě slouží jako průzkumníky a objevil se i koncept dronu-záchranáře. Ten může za pár minut dopravit defibrilátor tam, kam se sanitka přes dopravní zácpu jen tak nedostane.

Jen dlouho očekávané uplatnění dronů jako levných a rychlých kurýrů u dopravních firem stále vázne. Zatím žádná firma zásilkou oficiálně nedoručuje. Tedy alespoň ne v husté městské zástavbě. Na vině nejsou technická omezení, v Amazonu přece představili druhou generaci drona-pošťáka, ale legislativní obtíže v podobě regulace letového provozu a školení či oprávnění pilota-operátora. Tak snad v příštím roce.

Závody o pokrytí planety

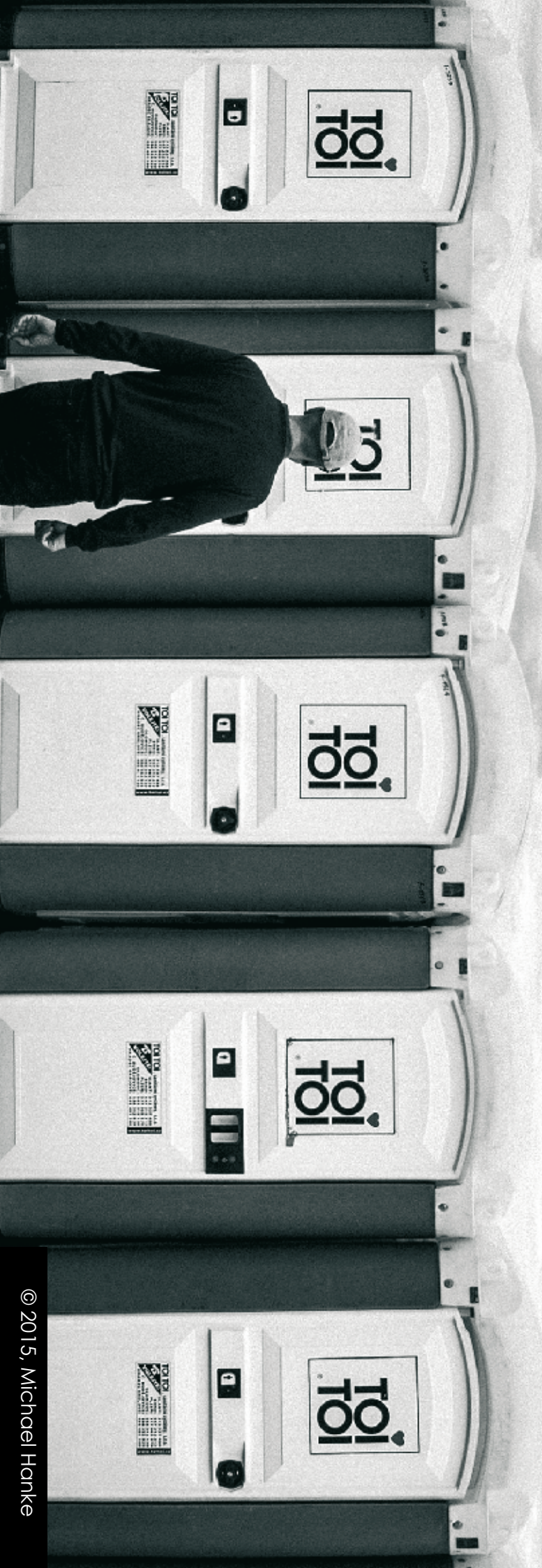
Vize, že všichni všude budeme jednou on-line, se přiblížila naplněním, když se všichni obyvatelé Srí Lanky mohli připojit k internetu, navíc ještě zdarma. Vděčili za to projektu Loon alias Blázen firmy Google, který jim signál přeposílal z družic přes stratosférické balony.

Se svou troškou do mlýna přispěl i Facebook, když představil obří dron Aquila. Půltunový elektrický kluzák s rozpětím křídel jako Boeing 737 má laserovým paprskem šířit internet v zemích, kde chybí pozemní infrastruktura. Souběžně s tím Facebook potvrdil partnerství s provozovateli satelitů nad africkým kontinentem – ve vybraných zemích Afriky tak bude počátkem roku 2016 zprovozněn internet zdarma a Afrika bude moci na vlastní kůži vyzkoušet, jaké je to posílat lajky na dobrou věc.

Do závodu Facebooku a Googlu se pustil i nový soupeř, firma Samsung. Podle její studie by k pokrytí planety internetem stačilo 4600 mini-satelitů na nízké oběžné dráze. Navrhla i lokalitu a uspořádání řídicího střediska, které by síť obsluhovalo, byť neprozradila, zda a kdy počítá s realizací.

PF 2016

Děkujeme všem našim zákazníkům a návštěvníkům za přízeň v letošním roce
a přejíme hladký start a bezpečné přistání v roce 2016.

Ruský vojenský zásah v Sýrii situaci zkomplikoval

■ Intervence Rusů do Sýrie sice podnítila novou diplomatickou aktivitu, mezi hlavními problematické body jednání ale stále patří osud prezidenta Asada a role Teheránu.

Karolína Flaszová

Řadové povstání takzvaného arabského jara se po téměř pěti letech proměnilo ve válečný konflikt celosvětového významu. Dění v Sýrii už ovlivňují nejen hegemonii regionu jako Írán, Saúdská Arábie a Turecko, ale stále více i globální velmoci. Letos občanská válka přerostla do

další fáze, když do ní agilně vkročilo Rusko. Výsledek zásahu je ale hodně rozpačitý.

Aktivita Kremlu především vylepšila vyhlídky prezidenta Bašára Asada, jeho šance na politické přežití oslabené předchozími vojenskými neúspěchy zase stouply. Ohrozila tak ale zájmy nevyspytatelného Turecka, pro které je syrský prezident nepřitelem číslo jedna. K výrazné eskalaci napětí mezi Moskvou a Ankarou pak přispělo listopadové sestřelení ruského letadla, po kterém Kreml na Turkey uvalil široké sankce.

Teoreticky by ruská intervence měla přinést užitek Íránu, který v Sýrii svádí jednu z bitev o pozici regionální velmoci číslo jedna se

Saúdskou Arábií. Vzhledem ke složitosti situace a vztahů mezi angažovanými zeměmi ale nyní není jisté, zda jsou zájmy Moskvy a Teheránu zcela slučitelné. Pochybnosti o jeho další roli v oblasti vzbudily především nedávné zvěsti o stahování iránských revolučních gard ze syrského bojiště a mnozí se spekuluje, že vše nejde tak hladce, jak si v Kremlu představovali. „Co se týče pozemní operace, ukazují se výnosy jejich vojenských investic jako omezené a těžko se zlepší,“ konstatoval pro The New York Times expert na Sýrii Noah Bonsey.

Analytici zároveň podotýkají, že Rusko anabází sleduje i jiné cíle, než je pomoc syrským vládním

jednotkám. Zbytečným užitím vyspělé bojové techniky chce podle nich poskytnout NATO viditelný důkaz o síle své armády. Zároveň však angažmá Moskvy v Sýrii přináší šanci na alespoň malé vylepšení jejich vztahů se Západem poté, co značně ochladly v důsledku dění na Ukrajině. Oba tábory mají v zemi minimálně jeden společný zájem, a to je eliminace Islámského státu. Jeho bojovníci jsou jako teroristé nebezpeční obyvatelům Ruska stejně tak jako občanům zemí Evropské unie.

Mezi zainteresovanými státy nyní očividně panuje i zvýšená snaha dohodnout se na cestě k celkovému urovnání konfliktu, což může souviset s tím, že

Moskva ztrácí víru v rychlé vojenské rozuzlení situace. Významní aktéři se ale nadále nedokážou shodnout na tom nejzákladnějším – osudu prezidenta v Damašku. „Asad nikdy nemůže být součástí dlouhodobého řešení,“ podotkla minulý týden kancléřka Angela Merkelová.

Dalším problematickým bodem je právě role Íránu. Podle některých zdrojů ho Západ, Izrael a samozřejmě Saúdská Arábie chtějí z ruských plánů vyřadit. Jisté je, že případná dohoda bude od všech zúčastněných vyžadovat nemalé kompromisy.

Nedohlednou šíří problematiky syrské krize podtrhuje už pouhé nastínění čtyř jejích nejzákladnějších aspektů:

Humanitární katastrofa obřích rozměrů

1

Složitý konflikt způsobil největší humanitární katastrofu naší éry. V okolních zemích bylo zaregistrováno zhruba 4,4 milionu uprchlých Syřanů. Pětinu z nich tvoří děti do jedenácti let. Další strádající utekli z domovů na jiná místa v Sýrii. OSN uvádí, že určitou pomoc v souvislosti s válkou potřebuje 13,5 milionu osob. Mezi priority přímo v zemi patří ošetřování a evakuace zraněných, poskytování přístřeší a dodávky jídla a vody. Ceny základních potravin jdou v Sýrii nahoru a jejich dostupnost stále klesá. Zhruba čtyři miliony lidí jsou přitom na těžce přístupných místech a na 400 tisíc přímo v obležení. Ve špatných podmínkách žijí i ti, kterým se podařilo z rozvaleného státu vycestovat do některé z přilehlých zemí. Obzvláště vážná je situace v Libanonu, kde uprchlíci tvoří čtvrtinu populace. Syřané ztrácejí naději na návrat, jejich úspory docházejí, nemohou sehnat práci a dostávají se do dluhové pasti. Vyhlídku na úspěšnou poválečnou rekonstrukci Sýrie kalí fakt, že mladá generace přichází o roky vzdělávání. Podle Human Rights Watch jen v Turecku 400 tisíc uprchlických dětí nenavštěvuje školu.

Foto: Reuters

2 Strašák Islámský stát, s nímž si svět neví rady

V současnosti se na světě těžko najde člověk, který by neznal organizaci, jež svou mediální slávu založila na krutých popravách, mučení, znásilňování a ničení starobylých památek. V tom, jakou moc ve skutečnosti má, však nemají zcela jasno ani přední světové tajné služby. Jisté je, že IS za sebou nemá zrovna úspěšný rok. Utrpěl územní ztráty, které se nepodařilo vyrovnat ziskem nových teritorií. Celkově se hovoří o zhruba čtvrtinovém úbytku držav, v Iráku podle Washingtonu přišel dokonce o 40 procent dříve ovládané plochy. Není přesně známo, kolik lidí žije pod dozorem militantů, kteří prosazují přísná pravidla. Jejich počet se většinou odhaduje na deset milionů. Nejistá je i velikost „vojska“ organizace, divoké odhady se šplhají až k dvěma stům tisícům. V jejích službách může působit až třicet tisíc cizinců. Islamisté mají přístup i k těžším zbraním včetně tanků a ozbrojených vozidel, arzenál odcizili syrské a irácké armádě. Experti však varují, že by se IS mohl s tím, jak ztrácí půdu pod nohama, stále více orientovat na méně nákladný způsob boje – organizaci teroristických útoků v Evropě.

3 Nebezpečí destabilizace regionu

Ostatní státy regionu se od počátku války obávají rozšíření konfliktu. Riziko je umocněno velkým počtem hráčů, kteří do dění v Sýrii nějakým způsobem zasahují. Obzvláště zranitelný je malý, ale činorodý Libanon (na snímku). V nábožensky rozdělené zemi se množí aktivity Islámského státu, považované za odvetu za angažmá Hizballáhu v Sýrii. Klidné není ani Jordánsko, král Abdalláh považuje IS za nebyvalou hrozbu a apeluje na umírněné muslimy, aby bojovali proti extremismu. Země se aktivně účastní boje proti organizaci. Situaci pozorně sleduje také Izrael, který má s Damaškem vleklý územní spor o Golanské výšiny. Jeho současná pozice ale není příliš čitelná. Židovský stát v žádném případě nechce, aby za humny posiloval Hizballáh a Írán. Na druhé straně se zřejmě domnívá, že by pro něj ruská intervence mohla být i užitečná, a tak se snaží s Moskvou vycházet. Premiér Benjamin Netanjahu nedávno prvně připustil, že izraelské letectvo „čas od času“ v Sýrii operuje, aby zabránilo transferu zbraní do rukou nepřátel.

Foto profimedia.cz – 3x

4 Role ropy v konfliktu

Sýrie měla před startem revoluce proti Bašáru Asadovi nejslavnější ropná léta za sebou. Těžba suroviny se však i tak v předválečné éře podílela na HDP země z pětiny až čtvrtiny, těsně před vypuknutím konfliktu stát produkoval 380 tisíc barelů denně. Většina nalezišť se přitom nachází v oblasti ovládané Islámským státem. Vláda v září ztratila poslední velké pole a těží jen deset tisíc barelů. Přichází tak o příjmy, navíc musí hledat náhradní zdroje ropy pro armádní operace. Spojené státy nedávno obvinily Damašek, že surovinu kupuje od islamistů, kteří v Sýrii těží podle odhadů kolem 40 tisíc barelů denně. Jak Moskva, tak Washington jsou přesvědčeny, že část této produkce jde také do Turecka. Dobývání ropy je jedním z hlavních pilířů financování organizace. Odhaduje se, že tak letos získala zhruba půl miliardy dolarů. Ropná pole jsou proto v posledních týdnech cílem intenzivních náletů mezinárodní koalice. Vzhledem k tomu, že v Sýrii aktivně hájí své zájmy světové ropné velmoci, může mít konflikt i širší dopady na tento sektor, ty je však v tuto chvíli obtížné dohlédnout.

Rok sporů i velkých dohod

■ Jaký byl rok 2015 ve světě? Kuba a USA po půlstoletí vzájemné nevraživosti učinily první krůčky na cestě ke spolupráci. Írán po deseti letech vyjednávání podepsal dohodu se Západem o omezení svého jaderného programu. Venezuela končí se socialismem. Poláci zvolili konzervativce a už je nechtějí. Britové si kladou podmínky pro setrvání v EU. Jen na Ukrajině se nic podstatného nezměnilo.

Ukrajina přešlapuje na místě

Ukrajina má tento rok za sebou komunální i parlamentní volby, ale řešení krize na východě země je stále v nedohlednu. Proběhla několikrát jednání o ukončení bojů, Západ na Rusko tlačí sankcemi a ruský prezident Vladimir Putin i nadále označuje za původce krize „fašisty z Majdanu“. Boje v Donbasu sílí a slábnou, občas je přerušilo vyhlášení příměří, to ale nikdy nemělo dlouhého trvání. Z jeho porušování se vzájemně obviňují obě strany. Snad jediným zaznamenanatelným posunem je nedávné Putinovo přiznání, že na východní Ukrajině operují Rusové plnící jisté úkoly.

Nizozemští inspektoři zkoumající příčinu pádu boeingu malajsijských aerolinek nad Donbasem vydali v srpnu zprávu, že byl sestřelen raketou Buk ze země. Po roce vyšetřování tak jen potvrdili to, co naznačovaly dříve dostupné informace. Rusko opět popírá, že by to mohla být raketa z jeho arzenálu, a tvrdí, že stejné zbraně má i ukrajinská armáda.

Ukrajina premiéra Arsenije Jaceňuka (na snímku) stagnuje i v zavádění reform, které mají zpřehlednit státní správu. O rozčarování Západu svědčí slova amerického viceprezidenta Joe Bidena, který začátkem prosince poslancům v Kyjevě vyčetl, že korupce Ukrajinu požírá jako rakovina. Řada lidí z celého světa, kteří se vydali do Kyjeva pomáhat se změnou legislativy, to potvrzuje. /hrk/

Foto profimedia.cz

Svět se dusí

Foto Reuters

Po předchozích nezdarech se dohoda o ochraně klimatu, na níž se na konci roku v Paříži shodla skoro dvoustovka států světa, jeví jako zázrak. Bohaté i chudé státy se dokázaly dohodnout, že je nutné udržet oteplování planety pod dvěma stupni Celsia. Svět se bude snažit co nejdříve zastavit růst skleníkových emisí a pak je rychle snižovat, aby ve druhé polovině století lidé vypouštěli jen tolik skleníkových plynů, kolik je planeta schopná absorbovat. Čína jako jeden z největších znečišťovatelů ovzduší a současně jedna z emisemi nejpostiženějších zemí (na snímku) si už před summitem stanovila za cíl snížit vypouštění emisí vztažených na jednotku HDP o 60 až 65 procent oproti míře vypouštění z roku 2005.

Jestli se velká očekávání od dohody naplní, naznačí už rok 2023. Tehdy se státy sejdou znovu, aby vyhodnotily, jak se jim daří plnit dobrovolné závazky pro redukci emisí, na nichž je nová klimatická dohoda postavená. Zároveň by státy měly dodat aktualizované plány, které by měly být přísnější než ty předešlé. Tento proces se bude opakovat každých pět let. V tom je dohoda jedinečná. Je to však jen první krok, aby lidstvo nakonec klimatické změny omezilo na snesitelné minimum. /stu/

Konec izolace ostrova svobody

Spojené státy po padesáti letech přehodnotily vztah ke Kubě. Půl století izolace a embarga mělo podle prezidenta Baracka Obamy opačný efekt, než bylo zamýšleno. Šéf Bílého domu se setkal s prezidentem Kuby Raúlem Castrem v dubnu na okraji celoamerického summitu v Panamě a v červenci obě země stvrdily začátek diplomatických vztahů vzájemným otevřením ambasád. /hrk/

Foto profimedia.cz

EU se musí změnit, má-li v ní Británie zůstat

Velká Británie letos v květnu volila mezi konzervativci a labouristy. Zvítězili ti první a jejich předseda David Cameron (na snímku) se pustil do třetího období v čele země. Navzdory svému předchozímu ujištění, že premiérem už být nehodlá. Po volbách ujistil občany, že jeho vláda podpoří pokračování britského členství v EU. Pod tlakem silící migrační krize a veřejného mínění ale setrvává v unii podmiňuje několika podmínkami. Tou nejkontroverznější je navrhované omezení sociálních příspěvků pro cizince, kteří v zemi pracují. To vyvolává odpor zejména mezi Poláky, jichž je v Británii více než 600 tisíc.

Britové letos v létě pocítili, že islámský terorismus se jich týká více, než by si mohli myslet. Při vražděném útoku na tuniské pláži zemřelo v létě spolu s jinými cizinci na třicet Britů. V září si labouristé za nového lídra zvolili Jeremyho Corbyna.

Poté, co v listopadu svět šokoval masakr sebevražedných útočníků v Paříži, začal Cameron prosazovat zapojení britské armády v bojích proti Islámskému státu. Díky tomu parlament začátkem prosince odsouhlasil vyslání svých vzdušných jednotek do Sýrie. /hrk/

Foto: reuters

Írán kývl na požadavky Západu

Uplynulý rok přinesl světu zlom v patové situaci ohledně íránského jaderného programu. Po více než deseti letech se podařilo dosáhnout dohody, která byla přijatelná jak pro Írán, tak pro západní země, které znepokojoval postupující vývoj technologií na obohacování uranu v zemi. Obavy, že chce Írán vyrobit atomovou bombu, vedly k uvalení ekonomických sankcí na Teherán. Jejich zrušení bylo podmíněno tím, že Írán umožní západním kontrolorům navštívit jaderná zařízení a svůj program výrazně omezí. Vůdci země dlouhá léta tvrdošíjně odmítali podřídit se nátlaku a raději snášeli embargo.

Letos v červenci se vyjednávači shodli na kompromisu přijatelném pro obě strany. Americký prezident Barack Obama považuje dohodu za největší úspěch své zahraniční politiky. Také v dosud izolovaném Íránu zavládla radost (na snímku). Kritici ale považují smlouvu za nepřijatelný ústupek nebo dokonce za katastrofu. Nejvíce dohoda znepokojuje Izrael, jehož představitelé se obávají možného atomového útoku. Jestli se někdo může cítit jako vítěz, jsou to rozhodně Íránci. Konečně budou moci vyvážet ropu a vyjít z letité izolace. /hrk/

Foto: tisk

Venezuela řekla socialismu ne

Že se kyvadlo dějin letos pohnulo spíše doprava, potvrdily i několikery volby v Latinské Americe. Naposledy začátkem prosince ve Venezuele, kde po více než 16 letech skončila v parlamentu hegemonie vládní socialistické strany. Voliči dali přednost opoziční koalici. Léta hospodářských problémů a opakovaný nedostatek základních potřeb je přesvědčil, že vláda „chavézovského pohrobka“, dosavadního prezidenta Nicoláse Madura (na snímku), není schopná přinést zlepšení. Zaniká tak jeden z posledních ostrůvků hlásících se k marxistické ideologii na světě. Ale nebude to jen tak. Od ledna sice bude mít v parlamentu dvoutřetinovou většinu opozice, ale Madurovi socialisté chystají ustavení vlastní zákonodárné instituce, která zatím nikdy neexistovala a ani oni sami neupřesnili, jak by měla fungovat. /hrk/

Foto: reuters

Konzervativci přebírají Polsko

Poláci se v uplynulém roce odvrátili od vládnoucí strany Občanská platforma a poslali k moci kontroverzní Právo a spravedlnost (PiS). Napomohl tomu krok předsedy PiS Jarosława Kaczyńskiego, který po letech v opozici pochopil, jak nepřijatelnou osobností pro řadu Poláků je, a rozhodl se poněkud ustoupit do pozadí. Jeho strana vyslala do prezidentských voleb sympatického Andrzeje Dudu, který nepůsobil tak nesnášenlivě a neprovokoval příliš vyhraněnými výroky. Strategie se vyplatila a Duda v květnu nastoupil do funkce.

Do říjnových parlamentních voleb místo sebe navrhl Kaczyński jako budoucí premiérku Beatu Szydlovou (na snímku). PiS pak získala skoro 38 procent hlasů, zatímco Občanská platforma 24. Strana se ale ze svého vítězství dlouho netěšila, podpora veřejnosti pro vládnoucí stranu klesla pod 30 procent. Dvě třetiny Poláků podle průzkumů vidí v prezidentovi Dudovi nesamostatnou figurku, závislou na šéfovi PiS Kaczyńském.

Totéž si mnozí z nich myslí o premiérce Szydlové. Popudit veřejnost se vůdcům z PiS podařilo před pár dny tím, že prosadili pěti stranou vybraných soudců. A to navzdory jednohlasnému odporu čtveřice opozičních stran.

Nová polská vláda situaci ještě vystupňovala, když v noci na minulý pátek vyměnila šéfa čerstvě vytvořeného polsko-slovenského kontrašpionážního centra Severoatlantické aliance ve Varšavě. Dosavadní ředitel Krzysztof Dusza prý minulý týden neuposlechl propouštěcího příkazu. Tento krok je všeobecně chápán jako součást snahy konzervativního kabinetu dosadit na klíčové státní posty loajální lidi. /hrk/

Foto: profimedia.cz

Všechny důležité problémy mají jedno řešení – větší evropskou integraci

■ S mírnou nadsázkou se dá říct, že od svého vzniku **nezažila Evropská unie tolik historických zkoušek jako letos**. Jestli v nich obstojí, vůbec není jasné. Nerozpadne se, a pokud ne, jaká bude? „Dopadne to tak, jak budeme chtít. Když si řekneme, že chceme unii zachovat, a někde integraci prohloubíme, tak se to stane. Když nám bude všechno jedno, opravdu může dojít k rozpadu EU,“ říká český ekonom, europoslanec za TOP 09 Luděk Niedermayer.

Jana Havligerová

ES Evropská unie letos řešila a vlastně stále řeší tři velké krize. Ukrajinu, Řecko a migraci. Která z nich je podle vás největším problémem pro jednotu unie?

Určitě ta migrační, která je teď spojena s rizikem terorismu. Ale je větší tím, že je nyní aktuálnější. Za celou dobu, co jsem v europarlamentu, vlastně jdeme z jednoho problému do druhého. První a fakt hodně důležitý problém byl konflikt Rusko-Ukrajina. Z obrazovek zmizel, protože se objevilo Řecko a vypadalo to, že onen první problém se bude po minských dohodách zklidňovat. Což se nestalo.

Nicméně Řecko vypadalo jako akutnější krize. A poté přišla uprchlická vlna následovaná obavou z terorismu. Všichni přemýšlejí o nejakutnější krizi, což neznamená, že předchází problémy zanikly. Existují. Migrace je ale velký test jak z hlediska její substance, tak schopnosti EU reagovat. Tedy nalézt dohodu a realizovat ji. Každá další krize přitom ukazuje, že dosáhnout dohody je větší a větší problém.

ES Jednotu nebo zdání jednoty viditelně rozbíjí názor na přijetí povinných uprchlických kvót. Vy jste v Evropském parlamentu zvedl ruku pro. Co vás k tomu vedlo?

Bylo to hlasování o návrhu, který obsahoval spoustu bodů a byl jedinou navrženou reakcí na migraci. Případalo mi nepřijatelné takový návrh nepodpořit. Znamenalo by to, že něco odmítám, aniž bych přišel s něčím jiným. V politice je to tak, že se vám asi nikdy nelíbí sto procent předloženého textu, protože je vždy výsledkem komplikovaného kompromisu. Návrh jsem podpořil a jsem čím dál víc přesvědčen, že to bylo správné. I když politicky velmi nepopulární. Taková krize se dá řešit pouze evropsky a to znamená, že se každý solidárně zapojí. Byl bych radši, kdybychom se ne bavili o kvótách a každá unijní země odpovědně řekla, takto přispěju. Bohužel atmosféra v Evropské radě taková není.

ES Vnímáte migraci spíše jako hrozbu, nebo jako ekonomickou příležitost?

Jako ekonomickou příležitost ji úplně nevidím. Pokud má země problém třeba s demografií nebo nedostatkem pracovních sil, řeší situaci cíleně. Nynější migrace je výsledkem vnitřních a vnějších faktorů. Vnější jsou válečné

!! Jdeme z jednoho problému do druhého. Všichni přemýšlejí o nejakutnější krizi, což neznamená, že předchází problémy zanikly. Existují.

konflikty, zejména v Sýrii. K vnitřním faktorům zaprvé patří neujasněnost evropské politiky k azylantům a za druhé velmi vysoká životní úroveň v Evropě. Kvalita života v Evropě je neporovnatelně vyšší než kdekoli jinde. Pro migranty objektivně představuje Evropa zaslíbenou zemi, která pomáhá slabším, všem zjišťuje dobrý životní standard a dává příležitost znevýhodněným.

ES Jednotlivé unijní státy úplně jinak chápou význam solidarity. Není i to velkým problémem migrační krize? Mnohem větší problém než samotná migrace je nejenom jiné chápání solidarity, ale i jiné chápání toho, co unie je.

EU budovaly evropské země po desítky let. V posledních deseti letech se to úplně změnilo a zástupci jednotlivých zemí jezdí do Bruselu a říkají, co si tentokrát odtamtud odvezou. Začínají tu stavbu rozebírat.

Matematicky řečeno by unie měla být kooperativní hrou, kde všichni spolupracují, aby dosáhli toho nejlepšího výsledku. A to se tak úplně neděje. Bývalý eurokomisař Mario Monti uvedl takový přírůbek. EU budovaly evropské země po desítky let. Obrazně řečeno, každý doma uplácel nějaký kousíček cihličky a přivezl ji do Bruselu na společnou stavbu. Občas nebylo snadné cihly převážet, ale šlo to. Řádově v posledních deseti letech se to podle něho úplně změnilo a zástupci jednotlivých zemí jezdí do Bruselu a říkají, co si tentokrát odtamtud odvezou. Začínají tu stavbu rozebírat.

ES Platí to i o Česku?

Typický český pohled je velmi nešťastný. Od vstupu do EU jsme dostali zhruba o 400 miliard víc, než jsme unii přispěli. Považujeme to za dané, taková jsou pravidla, ostatní země mají povinnost nám ty peníze dávat. Když je ovšem potřeba, abychom nějak přispěli, řekneme ne, není to v pravidlech, po nás to nikdo nemůže chtít. Ale to není jen problém Česka. Vzrůstá vliv populismu v politice, vliv krátkodobého pohledu, jak uspět v průzkumech veřejného mínění, anebo v těch či oněch volbách. To nás začíná hnát do slepé uličky.

ES Podle exprezidenta Václava Klause migrační krizi „iniciovali a spoluorganizují evropští politici“, kterým se nelíbí, že se nedaří rozbít národní státy, a jejichž cílem je vytvořit autentický evropský lid bez kořenů. Co říkáte na takový názor?

Pokračování na str. 28

Dokončení ze str. 27

To je absolutně absurdní myšlenka. Pan prezident Klaus by měl minimálně chápat, že ti politici, kteří to údajně organizují, by se stali těmi, kteří by poté prohrávali volby. Každý politik ale přece chce ve volbách uspět. Je to úplně zřejmé, vnější a vnitřní faktory migrace jsou jasné. Reakce na uprchlickou krizi byla nejasná, nečitelná a možná, že přispěla k urychlení uprchlické vlny. To je nejspíš fakt, i když můžeme spekulovat o míře. Vůbec bych přitom ale nemluvil třeba o kancléře Merkelové. Víc bych mluvil o tom, že Evropa naznačila, že s tím něco udělá. Že začne zpříšňovat pravidla. To byl pro uprchlíky signál – dostaňte se do Evropy co nejrychleji, není jasné, jestli se to za půl roku povede.

EB Pravidla ale zpřísnily jen některé země.

Některým se pravidla podařilo zpřísnit. Lidé z Balkánu nemají nárok, jsou vráceni z hranic... Jsme u řešení, které se mělo uplatňovat už rok. Mimochodem před rokem se to nedělo nikoli kvůli nynější podivné vizi Václava Klause, ale právě kvůli tomu, co právě on vždycky prosazoval. Tedy kvůli co nejsilnější suverenitě jednotlivých zemí. Čili příčinou pomalé reakce na migrační vlnu bylo nepochopení, že musíme omezit suverenitu v azylové politice.

EB Množí se polooficiální návrhy na zmenšení schengenského prostoru, případně jeho zrušení. Nejsme blízko jeho konci?

To nikdo neví. Ale opět použiji přír. Před tři čtvrtě rokem jsem byl na Slovensku, mluvil jsem tam o Evropě. Před odjezdem jsem si říkal, že jedu do velmi euroskeptické země a přemýšlel jsem, čím zmobilizovat proevropské myšlení. Tak jsem řekl: Hrozí nám, že naše děti si budou o Evropské unii číst toliko v učebnicích dějepisu. A fakt to tam pár lidí zaskočilo. Nejhorší je, že v posledních týdnech slyším podobné výroky od těch nejrelevantnějších evropských politiků. Kdyžby skončil Schengen, nejde o to, že pojedeme na dovolenou s pasem. Byl by to obrovský ekonomický

problém. Nikdo není zvědavý čekat, až ten který kamion se zbožím přejede hranice.

EB Byl by to problém především pro otevřenou ekonomiku.

V Česku převládá dojem, že základní unijní politiky, ke kterým se hlásíme, mají stejný význam pro všechny. To vůbec není pravda. Německo nebo Francie jsou tak velké ekonomiky, že pokud by chtěly, uměly by si vyrobit všechno. Kdyby Němci nebo Francouzi nepouštěli do země zboží ze zahraničí, znamenalo by to, že budou

mít víc pracovních míst. Možná by zboží bylo dražší a možná méně kvalitní, ale měli by pracovní místa. My potřebujeme, aby fungoval Schengen. Takže se musíme ptát, co máme udělat pro to, aby nenastal jeho konec. České reprezentaci trvalo dlouhé měsíce, než pochopila, že řešení migrační krize je spojené s udržení schengenského prostoru. Musíme si uvědomit, že máme nějaké bytostné zájmy. Udržení schengenského prostoru je jedním z nich.

EB Byla by prospěšná větší integrace EU?

V Evropě je teď zajímavá situace. Země eurozóny – minimálně část z nich – si uvědomují, že řešení je ve větší integraci. Proti tomu jsou Britové. Část evropských politiků říká, tak nechme eurozónu integrovat a dejme Britům, co chtějí. Pak je tu taková podivná zóna zemí, které nejsou jako Britové, ale nejsou v eurozóně, to nijak neřešíme. Jenže to by byla taková Evropa à la carte, kde si každý si vybere, co chce. Velmi nestabilní útvar, v němž by každá vláda po každých volbách přepisovala své menu. Podstatné je, co by se přitom stalo s malými ze-

měmi. Zejména s těmi, které leží na pomezí mezi západní Evropou a Ruskem. Tedy s námi. My unii potřebujeme víc než oni nás. Teď máme v Evropě díky uzavřeným smlouvám významné slovo. Jsme rovnoprávný vyjednávač legislativy, máme zastoupení v Evropské komisi, ministři jednají v Bruselu jako rovný s rovným. V okamžiku, kdy se toto začne měnit, země, jako je Česko, budou čím dál tím více stavěny do pozice – vedle v místnosti se něco dohodlo, podepisujete, nebo ne? To by pro nás bylo fatální.

EB Ke klíčovým otázkám dneška nejspíš patří také to, jak EU zareaguje na britské požadavky. Je správná odpověď vůbec k máni?

Má to dvě roviny. Ta první, která je enormně nešťastná, je celkové vnímání nastalé situace. Britský premiér David Cameron mluví o tom, že vyjedná pro Británii lepší deal s EU. To je strašně špatná rétorika. Protože lepší údel pro Británii znamená horší pro ostatní. Británie je přitom pro unii velmi důležitá. Je

!! Od vstupu do EU jsme dostali zhruba o 400 miliard víc, než jsme unii přispěli. Taková jsou pravidla. Když je ovšem potřeba, abychom nějak přispěli, řekneme ne, není to v pravidlech.

to silná země, má úžasné demokratické tradice, má pracovní kulturu, která unii hodně pomáhá. Pokud ovšem Británie pro sebe vyjedná lepší podmínky, nenajdou se za dalšího půl roku rok další a další země se stejným požadavkem? Ještě k tomu vnímání. Mluvit o občanech EU, kteří chtějí v rámci volného pohybu pracovat v Británii, jako o imigrantech? Britové si musí uvědomit, že pro Evropany je to urážející. Pro mne je vnímání britských požadavků ještě horší než jejich obsah. Ale je ještě čas.

Mluvit o občanech EU, kteří chtějí v rámci volného pohybu pracovat v Británii, jako o imigrantech je urážející.

ES Starý kontinent drtí nejen uprchlická krize, ale i chabý ekonomický růst a ztráta původního nadšení. Nenařazil integrační projekt na své meze?

Slabý ekonomický růst nespočívá s integračním projektem. Ten záleží, a dokazuje to teď Německo a před časem třeba Slovensko nebo Polsko, na domácí politice jednotlivých zemí EU. Na reálných strukturálních reformách. Třeba Česko bylo jednou ze zemí, která se nejhůř vyrovnala s ekonomickou krizí. Jednou z velkých politických chyb je podle mne přeceňovat vliv měnové politiky. Určitě nejde o rozhodnutí, jestli euro ano či ne anebo jaký kurzový režim zvolíte. To o prosperitě nerozhoduje. V zásadě rozhoduje, jak se země staví k tomu, aby byla konkurenceschopná. Jak flexibilní má pracovní trh, do jaké míry vlády pečují o rozvoj vzdělání, o vědu a výzkum. To je alfa a omega. Ale koneckonců reformy, které přijala unie, a zejména eurozóna během ekonomické krize, vytvářejí tlak na to, aby unijní země dělaly to, co je v jejich zájmu.

ES Česká ekonomika roste čtyřprocentním tempem, podle ČNB i díky tomu, že se drží závazek euro za 27 korun. A hodlá ho kvůli tomu držet i napřesrok. To je další nebezpečná úvaha. Že centrální banka dokáže zařídit zbohatnutí země. Centrální banka určitě může změnit, jak se vyvíjíme v ekonomickém cyklu. Ale velká část momentálního oživení domácí ekonomiky plyne z toho, že jsme ve stagnaci plynoucí z ekonomické krize zůstali zbytečně příliš dlouho. Ekonomika byla při-

pravená, aby rostla, protože byla konkurenceschopná. Samozřejmě, krátkodobě slabý kurz pomáhá, oživení je hodně tažené vývozem. Ale hodnotit bude možné až po exitu ze závazku. Tato politika posléze dostala nálepku, že zajišťuje ekonomický růst, vytváří zaměstnanost a tak dále. To opravdu není šťastné. Bylo to měnové politické opatření, které se ukázalo jako správné zvolené. Kdyby koruna byla silná, měli bychom zápornou inflaci. Vyskočily by reálné mzdy, měli bychom problémy s konkurenceschopností. Rigidita závazku, pro kterou se ČNB rozhodla, snižuje náklady této politiky, protože banka je kredibilní v tom, že to myslí vážně. Ale bude to komplikovat výstup.

ES Zopakuje se nedávný postup Švýcarska? To má v rukou centrální banka. Může se rozhodnout, že nezvolí tak čisté řešení jako Švýcaři. Může postup-

ně umožňovat posilování kurzu, ale to zase může vést k tomu, že náklad na intervence bude mnohem vyšší. Výhodou je, že jde o menší trh, čili ČNB může exit více ovlivňovat. Menší trh je ale i nevýhodou, takže se mohou objevit nepříznivé technické faktory. Když se začne blížit okamžik výstupu, banka bude chtít, aby koruna posílila. Což pro každého, kdo vyváží, a také pro takzvané finanční spekulanty bude signál, aby rychle prodali eura. ČNB je nakoupí. Horší je, že v následujícím období mohou ona eura na trhu chybět. To může vytvořit volatilitu, dokonce se může stát, že koruna nebude chtít posílit. Jedna z lekcí, která konvenuje mému pohledu na českou ekonomiku, je, že pro ni je velmi důležitá stabilita kurzu. Takže euro by pro nás bylo docela dobrý nápad.

ES V Česku je ale čím dál méně zastánců přijetí společné evropské měny. Vy jste vždy byl pro přijetí eura, nezviklala vás v tom současná situace? Neustále se ptám, jestli můj názor má dostatečnou oporu. Myslím si, že ano. Eurozóna ukázala odolnost, nastavila spoustu užitečných mechanismů, které by do budoucna mohly zafungovat. Třeba bankovní unie. Nic se také nemění na tom, že naše ekonomika je s eurozónou úzce provázaná. Stejná měnová politika, odstranění kurzové nejistoty by nám pomohlo. Není potřeba, abych měnil postoj. To, co se změnilo, je, že kombinací různých faktorů neustále podporu-

Luděk Niedermayer /49/

Český ekonom, absolvent oboru teoretická kybernetika, matematická informatika a teorie systémů na Přírodovědecké fakultě Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Brně. V 29 letech se v roce 1996 se stal nejmladším členem bankovní rady ČNB, v roce 2002 byl jmenován jejím viceguvernérem. V obou funkcích působil do roku 2008. Zúčastnil se řady studijních pobytů a stáží, a to zejména v oblasti kapitálového trhu, obchodování s deriváty a řízení rizik, zaměřoval se také na problematiku měnové politiky v centrálních bankách jiných zemí. V roce 2014 kandidoval z pozice nezávislého jako lídr TOP09 a STAN do Evropského parlamentu, je členem Hospodářského a měnového výboru (ECON).

jeme ne odpor k euru, ale negativismus k Evropské unii. Když veřejnost dostává jednostranné argumenty a nikdo se nesnaží vyváženě interpretovat, co se děje, tak prostě veřejnost negativně vnímá EU i společnou měnu.

ES Na domácí prosperitu má podle některých politiků i ekonomů zásadní vliv i nynější politická stabilita. Vnímáte to stejně? Česko nikdy netrpělo extrémní politickou nestabilitou. Minulá vláda udělala velkou chybu ne v tom, že prováděla opatrnou eko-

nomickou politiku, ale že ji akcentovala komunikačně. Šetřeme, šetřeme, někde se prošetříme. To byla taktická chyba. Jinak velká část komfortní pozice současné vlády plyne z toho, že nastal ekonomický obrát. Což není její zásluha, to se muselo stát. Kabinet má tudíž spoustu peněz a nemusí se o ně handrkovat.

ES Tipnete si na závěr, co čeká EU – federalizace, stagnace anebo rozpad? Dopadne to tak, jak budeme chtít. Když si řekneme, že chceme unii zachovat, a někde integraci prohloubíme, tak se to stane. Když nám bude všechno jedno, tak opravdu může dojít k rozpadu. To je první moment. Druhý – obávám se, že začít s výrazným uvolňováním nynějších pravidel je jen cesta k naprostému rozvolnění unie. S fatálními důsledky pro Českou republiku. A fatální důsledky by to mohlo mít pro celou Evropu. Nemyslím, že by to byl rozpad na jednotlivé národní státy, ale vzniklo by nové jádro unie. V něm by samozřejmě hrálo prim Německo. Z hlediska evropských zkušeností by celek, v němž by Německo hrálo velmi vysokou roli, byl méně dobrý, méně kooperativní. To by mohlo vést k obnovení starých bolestí. A Česko by zůstalo „v zóně nikoho“, to v horším případě. V tom lepším bychom byli přizvaný pasażér, který o ničem nerozhoduje. Z ekonomického hlediska, a teď i z politického, všechny větší problémy, na které narazíte, mají řešení ve větší integraci.

Velká část komfortní pozice současné vlády plyne z toho, že nastal ekonomický obrát. Což není její zásluha, to se muselo stát. Kabinet má tudíž spoustu peněz a nemusí se o ně handrkovat.

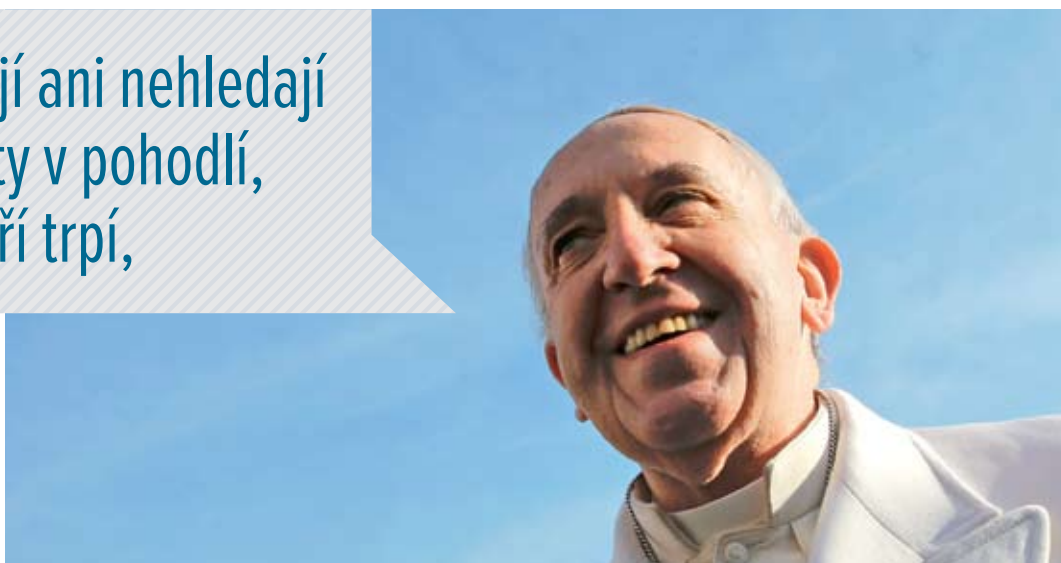
Foto Michael Tomášek

Tvář roku

„Někteří lidé se neptají ani nehledají odpovědi. Žijí své životy v pohodlí, hluší k nářku těch, kteří trpí,

řekl papež František, který vyhlásil počínaje 8. prosincem 2015 Rok milosrdenství

Foto Reuters

Komentář

Jana Havlígerová

Vládní pohoda na vlně růstu

Vyšší výdaje na platy ve veřejné sféře, více peněz na sociální dávky a důchody, nové miliardy korun na armádu a policii. Stagnující podpora vědy a školství, malé výdaje na investice. To je politika Sobotkovy vlády v kostce. Abychom byli přesní, je to státní rozpočet na příští rok, do kterého kabinet, jak je obvyklé, promítá politické priority. Měl by to být opět rok příznivý, pokud jde o ekonomický růst.

Podobně jako ten letošní, v němž ekonomika zřejmě naroste o více než čtyři procenta. Což sociálnědemokratického premiéra i jeho ministra financí z hnutí ANO naplnilo optimismem natolik, že začali hýřit už letos. A na politické hry jsou samozřejmě nejlepší výdaje státu. Jinak tomu nebude ani napřesrok. Bližší pohled na rozpočet říká, že hlavním prorůstovým opatřením má být právě zvýšení platů ve veřejném sektoru. Sociální demokracie, vůdčí vládní

síla, vyšla vstříc odborům. Radost ovšem socialisté udělali i sami sobě – další prioritou jsou totiž sociální výdaje. Ty mají příští rok dosáhnout 597 miliard korun a s jejich rychlým zvyšováním se počítá i do budoucna. Podle rozpočtového výhledu se mají v roce 2017 blížít 620 miliardám.

Podle premiéra rozpočet na příští rok podporuje zaměstnanost, průmysl

Koalici zatím vše celkem pěkně vychází. Elektronická evidence tržeb je prkotina, opozice je slabá a peněz na rozdávání je dost.

a investice. Tak tedy: v porovnání s letošním rokem se výdaje na investice skutečně o trochu zvyšují. Jiný obrázek ale dává srovnání s rokem 2013, kdy ekonomika ještě klesala. Přesto tehdy investice činily 97 miliard korun, napřesrok to má být 78 miliard. Kabinet zkrátka plní programové prohlášení sestavené podle not socialistů a lidovců. Předseda vlády a šéf ČSSD Bohuslav Sobotka si tak dál úspěšně upevňuje obě své pozice. Třetí do party, hnutí ANO, vsadil na vyšší

výběr daní. Zatím to vychází díky rostoucí ekonomice. Což ovšem není zásluha vlády ani ministerstva financí. Pro příští rok analytici rezortu odhadují hospodářský růst na 2,7 procenta, HDP by měl přesáhnout 4,6 bilionu korun, na daních bychom měli zaplatit 620 miliard korun. Až na neschválený zákon o elektronické evidenci tržeb tedy vše celkem vychází i Andrejovi Babišovi. Přičemž norma, kterou se mu zatím nedaří protlačit parlamentem, je spíš otázkou prestiže než života a smrti jeho partaje. Babiš si také jistě uvědomuje, že v žádné jiné vládní konstelaci by neměl pro prosazování zájmů Agrofertu tak veliký prostor. Elektronická evidence tržeb je vlastně prkotina.

Přede dvěma lety předčasné parlamentní volby udělaly z kdysi dominantní pravice početně slabou opozici. Koalici ČSSD, ANO a KDU kryje záda pohodlná sněmovní většina, ekonomika roste, vláda se nemusí hádat o peníze. Ba přímo naopak. Už teď jednání dolní komory předznamenalo příští podzim, kdy budou volby do krajů a třetiny Senátu. Peníze navíc putují právě do krajů. Opozice valnou šanci v krajských volbách nemá. Vládnoucí sestava, ať volby dopadnou jakkoli, nemá důvod jít si nějak významně po krku.

Glosa

Rozvolňování pout

Oč méně se toho v české politice v roce 2015 stalo, o to více se toho namluvilo. Část politické veřejnosti soustředěná v okolí prezidenta republiky či v táboře krajní pravice (což se místy prolíná) si nepřestává stěžovat. Především na dusivá pouta politické korektnosti, která jim nepřistojně brání urážet kohokoli na základě čehokoli. Ale zřejmě se blýská na horší časy. Ve společnosti se staly normálními postoje, s nimiž by se ještě před pár lety jejich zastánci cudně skrývali za anonymitou internetových diskuzí.

Takže už je normální označovat islám za kulturu vražd, to říká i hlava státu. Není žádný problém vyhrožovat politikům zastřelením, o tom mluví lidé, s nimiž hlava státu píše o státním svátku státní hymny. A ministr financí si pochvaluje, jak jsou prezidentovy postoje k migraci realistické. Jestli rozvolňování pout politické korektnosti tyto lidi potěší, je jim radost přána. A my ostatní budeme doufat, že budou ještě dlouho mnohem, ale mnohem více mluvit než konat.

Martin Čaban

Jestli tomu dobře rozumím, tak o Vánocích slavíme chvíli, kdy se zrodila první kreditní karta.

Téma roku

Krise společenské smlouvy

■ Evropa se zbavuje akceschopnosti a sjednocuje se v neochotě energicky používat potřebná opatření.

Petr Robejšek

V uplynulém roce jsme mohli sledovat, že západní elity reagují na migrační vlnu tak, jak to odpovídá stylu vládnutí, který používají obecně. V krizích, bankovní, řecké nebo migrační, se opakuje vzorec chování, který má typické vlastnosti.

Západní vlády, jednotlivě i jako spolek, porušují ve většině případů svá vlastní pravidla a dohody výhradně směrem „dolů“, tedy k jejich změkčení. Nikdy směrem k zostření. Takový aktér se ovšem postupně zbavuje flexibility, která je nutná pro nečekané a extrémní situace.

JEDNOTNI V NEČINNOSTI

Pro tento styl vládnutí je typické, že nevolí nejpřímější a nejúčelnější cestu. Na tu dojde vždy až poté, co nezůstávají možnosti se jí vyhnout. Problémy politici neřeší účelně a přímočaře, nýbrž volí opožděné polovičaté opatření. Jsou-li „zaskočení“ nutností jednat rozhodně, uhýbají nepohodlným zákrokům směrem, kde tuší nejmenší odpor. V posledních letech to znamenalo, že hrabivým manažerům (bankovní krize), spojencům nedodržujícím smlouvy (eurokrize) i násilnickým potentátům (migrační krize) ustupovali převážně na úkor zájmů svých občanů. V bankovní krizi to elity zdůvodnily chybějícími alternativami, v eurokrizi nutností bránit zániku EU a v migrační krizi morálními ohledy. Ve všech případech dostali jejich občané, kteří nevydírají, drží pravidla a nepoužívají násilí, „za odměnu“ ještě větší zátěž.

V migrační krizi evropské elity velmi dlouho negovaly nepřehlédnutelné příznaky nadcházející migrační vlny. Nedonutily Řecko, Itálii ani další země, aby plnily smluvní závazky, nedokázaly včas použít násilí vůči pašerákům lidí a nakonec se vmanévrovaly do vydíratelné pozice vůči severoafrickým státům a Turecku. V důsledku se v Evropě skokově zvyšuje počet vyznavačů náboženství, které má velké obtíže tolerovat nejen jiná vyznání, ale dokonce i jiný způsob života.

Svým vlastním občanům evropské elity namlouvají, že mají morální povinnost dělit se o výsledky evropského civilizačního projektu. Že lidé z méně úspěšných společenských systémů mají nárok vyzvednout si v Evropě, co jim chybí, a že na pobyt v EU má právo každý, v jehož zemi se válčí. Ve skutečnosti však vlády jen zakrývají své vlastní selhání a vyžadují od občanů, aby nesli náklady toho, že ony samy nedokážou řešit problémy účelně.

ZABLOKOVANÝ VENTIL

Není proto divu, že v Evropě roste počet lidí, kteří mají dojem, že se vláda o jejich zájmy buď nestará vůbec, nebo nedělá dost. Důsledkem je zpochybnění „společenské smlouvy“, která znamená, že bude-li vláda chránit zájmy občanů, budou oni snášet její mocenskou pozici. Demokratický systém obsahuje možnosti, jak mohou ovládaní nespokojenost se svými vládci nenásilně ventilovat a přetvořit do konstruktivní energie. V posledních letech se však politické strany „sjednotily“ ve své neochotě používat včas a energicky potřebná opatření. Voliči si tudíž nemohou zvolit skutečnou alternativu k politice, která jim nevyhovuje.

Pomalou proto roste potenciál nespokojenosti jak se současnou mocenskou garniturou, tak s demokratickým systémem jako takovým. Zatím ještě ne jediným, ale jedním z možných důsledků této deziluze může být volání po „silném vůdci“, který bude lidu, byť i jen domněle a dočasně, opravdu naslouchat.

Autor je členem správní rady Institutu 2080

Evropa jako instalatér-samouk

■ Evropská unie lpí na svých ideálech, ale zdá se být myšlenkově vytunelovaná. Koncept je mrtev, byrokracie žije dál.

Tereza Spencerová

Rok 2015 musel mnohým otevřít oči – chování EU prohloubilo vnitřní rozpory. Stačí si připomenout způsob, jakým Brusel donutil Atény přijmout devastující dluhové podmínky. Nebo sankce proti Rusku, na nichž unie dál „uvědoměle“ prodělává, zatímco v Kyjevě chrání jen novou kastu bezuzdných oligarchů.

To vše se zdá být zapomenuto, ale otazníky nemizí, naopak. Ty

největší se samozřejmě týkají migrační krize. V ní některé státy s konečnou platností odhazují masky kolektivismu a hrají na sebe, zatímco Brusel takřka vším, co vymyslí, jako by se snažil popřít zdravý rozum. Není zřejmé, jak 900 tisíc migrantů, kteří letos do Evropy přijeli, může „zlikvidovat“ křesťanské civilizační kořeny“ unie čítající aktu-

álně přes půl miliardy obyvatel. Ale nešť, tuto základní podivnost lze nechat stranou. Zmizela pod nánošem větších podivností.

VODA PROUDÍ DÁL

S přibývajícím počty migrantů se Brusel na dlouhé měsíce ponořil do lamentování nad rozlitým mlékem, aniž by řešil, proč se u našich břehů ti lidé vůbec zjeví. Příznání spoluviny za situaci na Blízkém východě a snaha o nápravu zločinů by politikům mohly zkazit rating. Pokud tedy musel být z diskuzí vy-

nechán důvod krize, nezbylo politickým „elitám“ než vstoupit do trapné role instalatéra-samouka. Ten při pohledu na prasklé potrubí neběží zavřít hlavní přívod, ale místo toho všem kolem pod různými pohrůbkami vnucuje kyblíky a hadry. Voda (migranti) mezitím proudí dál.

A tok sílí. Přitom většina migrantů letos zamířila do Evropy nikoli přímo z válečných zón v Sýrii, ale z uprchlických táborů v Turecku. Tam stále čeká asi půldruhého milionu Syřanů. A Ankara, člen NATO, letos na jaře přestala bránit jejich odchodu. List The New York Times spočítal, že rozhodnutí „vypustit“ uprchlíky srazilo pašerákům ceny na desetinu – z 12 tisíc dolarů za osobu v roce 2014 na zhruba 1250 o rok později. To už je suma, kterou si mohla dovolit spousta lidí.

Proč to turecký prezident Erdogan udělal? Výměnou za opětovné utažení kohoutků chtěl z Evropy vytáhnout peníze a vynutit si podporu. Povedlo se: EU Turecku slíbila v první fázi tři miliardy eur na pomoc se „zadržováním“ migrantů, což je ve skutečnosti jen outsourcing represí. A přihodila oživení vízi o vstupu Turecka do unie.

SPOLUVINA ZA SMRT

To je další absurdita: Evropa se hrozí představou svého zániku pod islámskou vlnou, ale otevírá dveře státu, jehož zhruba polovina obyvatel je z hlediska islámu mnohem radikálnější než průměrný Syřan. Spekulovat, proč se Brusel nechává Turky vydírat, nemá moc smyslu. Faktem ale je, že Turecko, jehož pohled na to, kdo je a není terorista, se od toho západního radikálně liší, už „za odměnu“ začalo konat. Masově zatýká na svém území uprchlíky a násilím je vrací zpět do válečných zón v Sýrii nebo Iráku. EU za smrt těchto lidí nese jasnou spoluvinu.

Mezitím unie ruší sama sebe zpochybňováním Schengenu, rozpadá se na zájmové skupiny a zvažuje společnou obranu hranic, aby za nimi mohla chránit státy a národy, které si mají stále méně co říci. Slovně lpí na svých křesťanských a osvícenských ideálech, ale zdá se být myšlenkově vytunelovaná. Koncept je mrtev, byrokracie žije dál. Tak vypadala unie v roce 2015.

Autorka je komentátorkou Literárních novin

Foto profimedia.cz

Vzestup feminismu

■ Návrat velkých filmových sérií, rostoucí řada hollywoodských propadáků, značný vzestup silných ženských hrdinek a pokračující tematické uzavírání se tuzemské kinematografie – takový byl svět filmu roku 2015.

Stanislav Šulc

V uplynulém roce se do kin vrátily hned tři miliardářské filmové sagy a všechny uspěly. Jurský svět se stal nejnavštěvovanějším filmem roku, snímek Spectre se brzy stane jednou ze tří komerčně nejúspěšnějších bondovek a ekonomický výkon sedmých Hvězdných válek může ohrozit i tržby Avatara a Titaniku (aktuální jednička a dvojka historických tabulek návštěvnosti). Přesto Hollywood neprožil nejlepší rok své dosavadní historie.

Vrásky mu dělaly především komiksové adaptace, které již nebyly tak automaticky hity, jak platilo ještě v předchozí sezoně. Zároveň ve snaze najít příští svatý grál velká studia vyzkoušela několik novinek, z nichž řada výrazně propadla (Země zítřka, Pan, Jupiter

vychází, Fantastická čtyřka, Mortdecai). Další slavný návrat v podobě Terminátora pak naznačil možnou budoucnost – film propadl na domácím americkém trhu, ale stal se hitem v Číně.

Jasným pozitivem jsou silné ženské hrdinky, které jdou napříč celým spektrem kinematografie od artových filmů po velkolepé spektakly. Památná je například Imperator Furiosa ze Zběsilého Maxe v podání Charlize Theronové, obě hrdinky lesbického dramatu Carol, které

Českému filmu se vcelku daří na menších festivalech. Trendy se mu však vzdalují.

patří k hlavním oscarovým favoritům, a samozřejmě profesionální vražedkyně Nie Jin-niang z oslavovaného čínského snímku Assassin, který je v řadě prestižních anket označován za film roku. S feministickým obsahem se také znovu rozvířila diskuze o platech hereček, které bývají násobně nižší než u jejich mužských kolegů.

České filmy se v poměrně hojném počtu účastní zahraničních filmových přehlídek. Zvláště se dařilo Domácí péči, Kobráma a užovkám a také animovaným filmům (především Malá z rybárny). Často však jde o přehlídky specializované či formálně (přehlídky animovaných či krátkých filmů). Mimořádného úspěchu dosáhl například krákometrážní Furiant, který se představil na torontském festivalu a dostal se také do programu nadcházejícího festivalu Sundance.

Problémem ale je vyhýbání se trendům současné alternativní tvorby ve světě. Za feministický lze těžko označit silnou, avšak pasivně trpící hrdinku Domácí péče, která je zároveň nejvýraznější ženskou postavou českého filmu roku 2015.

Pozitivní je naopak mírná, ale snad rostoucí snaha natáčet žánrové filmy. Letos se do kin dostalo hned několik tuzemských žánrových snímků, které navíc často uspěly i komerčně. Výrazný byl dvojfilm Gangster Ka, zfiktivnělá verze osudů Radovana Krejčíře, horory Ghoul (jehož českost je však nabourávána použitým jazykem, příběhem i standardizovanou formou) a Nenasytná Tiffany nebo návrat pohádky v podobě Sedmera krkavců.

VRAŽEDKYNĚ. Jednou ze silných letošních hrdinek je Nie Jin-niang z oceňovaného filmu Assassin, kterou si zahrála Čchi Šu.

Zabodoval symbolismus i Lindauer

■ Skvělá byla výstava Tajemné dálky v Klášteře sv. Anežky České. Důležité výstavy byly k vidění také mimo hlavní město.

Ivan Adamovič

Výstavou roku pro mě osobně byla první velká přehlídka symbolismu v českém malířství na přelomu 19. a 20. století Tajemné dálky, která byla k vidění v Klášteře sv. Anežky České.

Jde o další ze špičkových výstavních počinů kurátora Otta M. Urbana, jenž po průlomových výstavách domácí a světové dekadeny ohledává širší okolí tohoto tématu. Expozice nepřinesla radikálně novou interpretaci, ale zachytila symbolismus v širších souvislostech a v dokonalé souhře s prostředím gotického kláštera.

Pozoruhodné věci se děly i mimo Prahu, za všechny jmenujme neobyčejnou výstavu Aenigma (Muzeum umění Olomouc), která

v předpisové jednotě obsahu a prezentace odhalila umění a design ovlivněné antroposofickým učením v rozsahu dosud nevídaném. Ani ne z uměleckého jako spíše z kulturního hlediska byl pro Čechy objevem soubor obrazů krajana Gottfrieda Lindauera v plzeňské výstavě síni Masné krámy. Jedině díky akci Plzeň 2015 bylo možné dovézt k nám jinak nedostupné originály malíře, který před více než sto lety zachytil podobu a tetování maorských náčelníků v Australii.

Z novější tvorby nelze opomenout retrospektivu předčasně zesnulého Jána Mančušky (GHMP – v Městské knihovně), která dokládá, že dobré konceptuální umění nestárne, spíše naopak.

Vyvrcholením bádání o národní a kulturní identitě byly výstavy Věci a slova (Moravská galerie v Brně) a Budování státu (Veletržní palác). V případě druhé expozice ovšem to podstatnější najde zájemce spíše v doprovodných publikacích.

Retrospektivám všeho druhu se u nás daří a stále je co objevovat. Bohužel se nedostává výstav, které proslapávají nové cesty. K výjimkám patří výstavní program pražského centra DOX, které se programově vyhýbá podbízivým výstavám a naopak neuhýbá před politikou, a dále velmi aktivní „malé“ galerie v Národní technické knihovně vedené Milanem Mikuláštkem a zaměřené na mladé české umělce.

Autor je spolupracovníkem redakce

To důležité se odehrálo na poli komiksů

■ Pokračovala vlna obliby detektivek a vycházely skvělé komiksové knihy.

Stanislav Šulc

Obliba detektivek ať už u čtenářů, tak snad ještě více u nakladatelů dosahuje obřích rozměrů. Každý vydavatel má alespoň jednoho „svého“ skandinávského detektivkáře a k němu řadu dalších z Francie, USA či Velké Británie. A samozřejmě se probouzejí i detektivkáři a detektivkárky tuzemští. Největším hitem ve světě se podle Amazonu stala také detektivka – Dívka ve vlaku od Pauly Hawkinsové. Ta vyšla i v Česku.

Dalším zajímavým trendem na českém knižním trhu, který vychází ze stávající geopolitické situace, je velký počet historických knih; většina z nich se pak věnuje evropskému kontinentu. Velkého ohlasu se dočkala Černá zem Timothyho Snydera, cenný je také

aktuálních názorů, jež zastávají především extremisté. Čestné výjimky tvoří přínosné příspěvky Václava Cílka a Dany Drábové. Pokračuje také vydávání knih o druhé světové válce a období po ní (například skvělá kniha Františka Emmerta Československý odboj za druhé světové války).

To skutečně zajímavé na knižním trhu v roce 2015 souviselo s komiksy. V první polovině roku vyšla studie Dějiny československého komiksu 20. století. Tisícistránková třísvazková publikace patří k nejvýznamnějším publikačním počínům

posledních let, navíc je důkazem, že i vědeckou studii lze vydávat ve velice atraktivním podání.

Významný pokus na vydavatelském poli pak již druhý rok provádí nakladatelství Comics Centrum se svým předplatitelským systémem závazných objednávek u velkých komiksů. Loni takto vyšlo kompletní Sin City a první svazek Pekelné knižnice Hellboye, letos pak obrovský Conan a aktuálně slavný komiks Witchblade. Comics Centrum však tímto způsobem začalo vydávat i menší komiksy (především řady Ú. P. V. O. a Zámek a klíč).

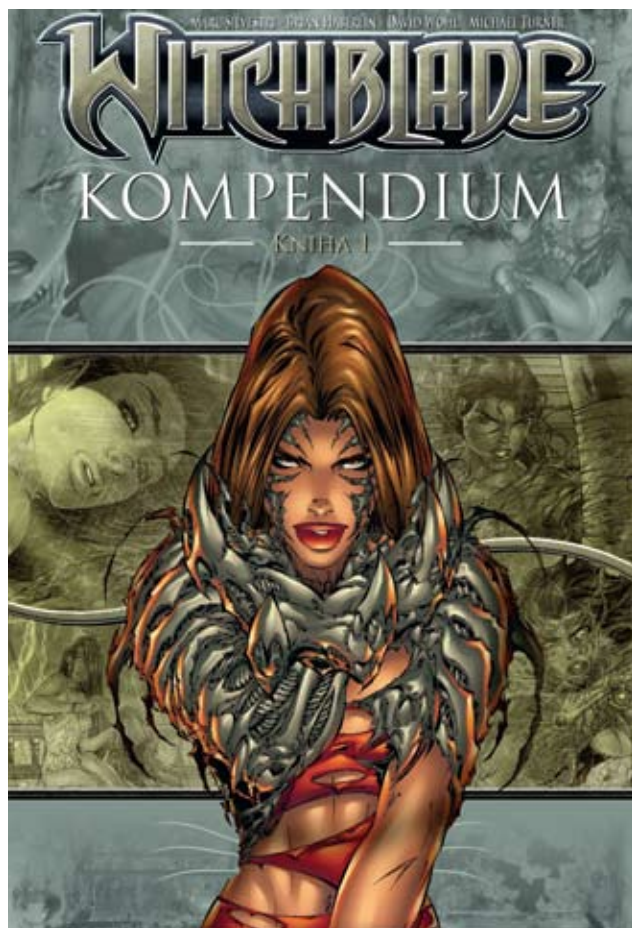

Foto: comics centrum

NA PŘÁNÍ. Kultovní komiks Witchblade konečně vyšel v češtině. Zájemci si jej museli předem závazně objednat.

Pokračuje vydávání knih o druhé světové válce a období po ní, například skvělá kniha Františka Emmerta o odboji.

Zápas o evropskou nadvládu Brendana Simmse. Problematicky pak je další svazek připravený egyptologem Miroslavem Bártolem nazvaný Povaha změny. Až příliš okaté zde nadsazuje momentální osobní interpretaci současnosti a zaštiťuje se formátem vědecké studie, přitom jde spíše o podporu

POTĚŠIL. Návrat japonského DJ Krushe sice není jeho nejlepší deskou, ale v záplavě desek vyčnívá.

Hudba ve zpětném zrcátku

■ Navzdory předpovědím se hudební branži daří a vznikají silné nahrávky. Vliv osmdesátých let dál sílí.

Petr Frinta

Teprve nedávno jsem dokončil soukromý žebříček toho nejlepšího v hudbě za rok 2014, proto jsou následující řádky spíše o věcech obecných než soupisem superlativů.

Chmurné předpovědi dávající do souvislosti odliv prostředků a klesající kvalitu nahrávek se opět nenaplnily. Naopak. Mnohost cest, jimiž se interpreti úskalími proplétají, je jen ku prospěchu věci a již jen obrat od produkce zpět k písničce, jádru, je vítanou živou věcí. Další přilévají filmaři. Dávají hromadně vale hitům a nechávají si šit na míru skladby od svých oblíbenců, které pak náramně zapadají náladou i díky.

Ceny vinylů se vyšplhaly do nerealistických výšin, často neodpovídajících kvalitě provedení. V následujících dvou letech je proto možné očekávat stagnaci, pročištění i stabilizaci trhu. Vinyl se opět stanou jeho neúplnou součástí i základnou. Pro lisovny ovšem nastává problém, co se zastarávajícím technickým parkem, servis-

ních společností je pomálu, o těch, které by výrobní linky dodávaly, ani nemluvě.

Do praxe vydavatelů se vrátila osmdesátá léta. Novinky vycházejí v různých edicích, včetně odlišných obalů, a ne synchronně, tedy ve více částech světa zároveň. Na rozdíl od předchozích dvou dekád nikoli ve snaze vytřískat dolar či dva nad rámec, ale ve snaze podnitit sběratelskou vášně. Proč ne, snad se zvyk z podzemí dostane i do nejvyšších pater.

Jistě, to sympatické gesto se časem stane zvykem, módou. Ale řada umělců nadále bojkotuje předvánoční horečku lednovými daty vydání. Díky za ně.

Politika zásilkových služeb některých vydavatelů, pokud jde o poštovné, je nadále nepochopitelná. Fanoušek vás živí.

Praha se stala koncertní metropolí, povinnou zastávkou všech důležitých turné na snad všech patrech hudebního panteonu. Což má za následek i to, že podzim tráví šířeji rozkročený posluchač mukami výběru, koho ozelet.

A na závěr přece jen jedna utajená deska, která ušla větší pozornosti. Návrat japonského DJ Krushe nejen potěšil, ale v letošní záplavě desek vyčnívá, i když není jeho nejlepší.

Autor je spolupracovníkem redakce

Avantgardní menu E15

■ Šéfkuchař pražské restaurace AvantGarde, jež bude v lednu hostit již třetí ročník gastronomického festivalu Chef Time Fest, sestavil speciálně pro čtenáře deníku E15 vánoční dvouchodové menu, které v sobě snoubí českou tradici a příjemnou dávku exotiky.

JAN KVASNIČKA (31)

Post šéfa kuchyně v AvantGarde zastává od letošního března. Do dejvické restaurace přišel ze Zdenek's Oyster Baru. Za sebou má bohatou praxi v řadě populárních podniků na pražské gastronomické scéně, jako jsou Kampa Park, Villa Richter či ještě dříve Francouzská restaurace Obecního domu. Stále se snaží zdokonalovat, i proto často absolvuje odborné stáže, ta poslední byla v tříhvězdičkové michelinské restauraci Aqua ve Wolfsburgu.

Vánoce se snaží Jan Kvasnička trávit co nejvíce s rodinou. A co podle něj nesmí chybět na vánoční tabuli? „Vaří se u nás klasika, kapr, bramborový salát, vinná klobása. Tu

já mám osobně radši než kapra,“ přiznává šéfkuchař podniku, ve kterém se od 7. do 28. ledna uskuteční již třetí ročník Chef Time Festu.

Své umění během gastronomického festivalu předvede na 20 nejlepších kuchařů, mimo jiné takové hvězdy, jako jsou Jan Punčochář, Miroslav Kalina, Marek Raditsch či Jaroslav Židek.

Dvoustranu připravil

Petr Dašek

Smažený kapr v petrželové strouhance

Ingredience:

- 600 g kapřích filetů
- 0,5 l mléka
- 3 větvičky tymiánu
- 1 stroužek česneku
- 150 g strouhanky
- 10 g listů petrželky
- 600 g brambor
- 100 g červené cibule

- 1 dcl hovězího vývaru
- 4 polévkové lžíce hrubozrnné hořčice
- 2 citróny
- 2 vejce
- tuk na smažení
- 5 polévkových lžic hladké mouky
- 0,5 dcl vinného octa
- 2 polévkové lžíce cukru
- 5 cl olivového oleje

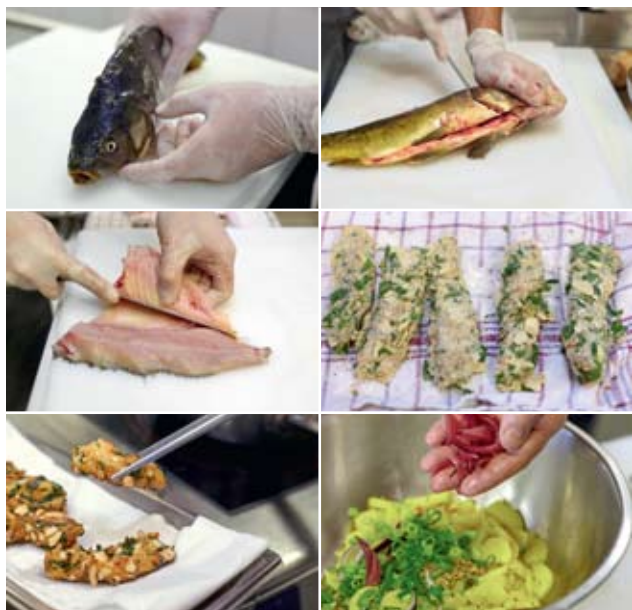

Krevetový ceviche

Ingredience:

- 12 tygřích krevet
- šťáva z jednoho pomeranče
- 1 lžíce zázvorové šťávy
- 1 lžíce limetkové šťávy
- grapefruit

- 50 ml olivového oleje
- mletý pepř
- sůl
- ½ chilli papričky
- pažitka
- ½ bílé čekanky

Postup:

Kapra nakrájíme na potřebné filety, vložíme do misky s tymiánem a rozmačkaným stroužkem česneku a zalijeme třemi čtvrtinami mléka. Zabalíme do fresh fólie a necháme přes noc v lednici. Dáme si vařit brambory ve slupce, nesmí se zcela uvařit, aby se nerozpadávaly. Ještě teplé je oloupeme, nakrájíme na silnější plátky, zalijeme vinným octem svařeným s cukrem a horkým

hovězím vývarem. Přidáme sekanou červenou cibulku a hrubozrnnou hořčici. Přimícháme olivový olej, dochutíme solí a pepřem a necháme v lednici do druhého dne.

Na Štědrý den vyndáme kapří filety z mléka a osušíme, osolíme a opepříme. Obalíme v hladké mouce s rozšlehaným vejcem se zbytkem mléka a nakonec ve strouhance se sekanými listy petržele. Nakonec usmažíme a podáváme s bramborovým salátem a půlkou citronu.

TIP NA VÁNOČNÍ PŘÍPITEK

Foto Mikuláš Gottwald 13x, premier wines & spirits

OD NEJLEPŠÍHO ČESKÉHO SOMELIÉRA. „Ke smaženému kaprovi bych doporučil champagne Deutz Classic Brut. Zapravě je to skvělý přípitek ke štědrovečerní večeři a zadrhé toto výborné šampaňské opravdu velmi pěkně ladí s rybou. Jiskřivé, ale zároveň delikátní a jemné perlení se hodí ke smažené variantě kapra a decentní chuť s oříškovými tóny krásně propojí a doladí chuť ryby,“ říká Jakub Příbyl, momentálně nejlepší someliér Česka, který v nedávné době dosáhl nejvyššího someliérského vzdělání v ČR – Court of Master Sommelier Level Advanced. Pracoval v hotelu Four Seasons, v gourmet restauraci Kalina či v podniku Grand Cru. Působil jako head sommelier společnosti Premier Wines & Spirits, se kterou spolupracuje dodnes na postu champagne ambassadora. Zároveň je hlavním someliérem lednového Chef Time Festu.

Postup:

Syrové krevety oloupeme, zbavíme hlavy a střívek, rozřízneme podélně napůl. Krevety vložíme do misky, z pomeranče a grepů vykrájíme segmenty a ze zbylých plodů vymačkáme šťávu na krevety, přidáme šťávu z nastrohaného zázvoru,

dobře promícháme, zavakuujeme a necháme dvě až tři hodiny odpočinout v lednici. Krevety rozdělíme na talíře, zalijeme šťávou z marinády, osolíme, opepříme a přidáme olivový olej, nakonec přidáme nadrobno nakrájenou čekanu, nakrájenou chilli papričku s pažitkou a přidáme vykrájené segmenty citrusů.

PŘÍJEMNĚ HOŘKÉ SVÁTKY

Foto profimedia.cz

OSVĚŽUJÍCÍ DRINK vhodný nejen ke zmíněnému krevetovému ceviche představuje brand ambassador společnosti Premier Wines & Spirits Samer Selbak:

„Zajímavá variace na gin & tonic vznikne použitím prémiového Gin Mare – středomořského ginu destilovaného z typicky španělských bylinek jako jalovec, hořká pomerančová kůra, sevillská pomerančová kůra, citrónová kůra, kardamom a koriandr, arbequinské olivy, bazalka, rozmarýn a tymián.“

Příprava:
Vinnou sklenici naplňte ledem. Nalijte 0,04l Gin Mare a přes barmanskou lžičku dolijte kvalitní tonik Thomas Henry. Ozdobte rozmarýnem. Neotřelou variantu získáte při použití bezinkového toniku Thomas Henry a ozdobením bazalkou a sušenými rajčaty.

6x nej... ze sběratelského trhu

1 Paul Gauguin: Nafea Faa Ipoipo

300 milionů dolarů

Gauguinův obraz dvou tahitských dívek (Kdy se vdáš?) se stal nejdražším obrazem všech dob. Švýcarský sběratel a bývalý pracovník aukční síně Sotheby's Rudolf Staechelin ho prodal za 300 milionů dolarů. Obraz prý skončil v rukách Katarského muzea, které už dříve začalo kupovat za velké peníze moderní západní umění.

2 Emil Filla: Pařížské zátíší

13,6 milionu korun

Pařížské zátíší Emila Filly se na aukci galerií Kodl a Vltavín vydražilo za 16,3 milionu korun, což byl více než dvojnásobek vyvolávací ceny.

3 Pablo Picasso: Les Femmes d'Alger

179,4 milionu dolarů

Když Pablo Picasso v roce 1955 maloval obraz Les Femmes d'Alger, prý ho inspirovala díla Matisse, Cézanna či El Greca. Na jarní aukci Christie's zase obraz přiměl soukromého sběratele nabídnout 179,4 milionu dolarů, nejvíce peněz, kolik kdo na aukci za umělecké dílo dosud zaplatil.

4 Roy Lichtenstein: Nurse

95,4 milionu dolarů

Poslouchá, jak doktor Sandes odhaluje její lež. Přitom jen chtěla, aby miloval ji a ne její spolubydlící Coru. Roy Liechtenstein namaloval její obraz podle komiksu ze začátku šedesátých let v roce 1964, kdy byl na vrcholu umělecké kariéry. Když se obraz Nurse v roce 1995 naposledy objevil v aukci, přišel majitele na 1,7 milionu dolarů. V letošní listopadové aukci u Christie's už musel zájemce vytáhnout 95,4 milionu dolarů. Udělal tak z vyplašené blondýny nejdražší popartový obraz historie.

5 Alberto Giacometti: L'Homme de doigt

141,3 milionu dolarů

Švýcar Alberto Giacometti vytvořil sochu ukazujícího muže během jediné noci v říjnu 1947. Udělal ji v šesti kopiích, z nichž čtyři jsou v renomovaných světových galeriích. O tu v soukromých rukách, kterou sám Giacometti ještě pomaloval, se strhla bitva v květnové aukci Christie's. S cenovkou 141,3 milionu dolarů se L'Homme de doigt stal nejdražší vydraženou sochou na světě.

6 Ferrari 290 MM Scaglietti

28,05 milionu dolarů

V přepočtu bezmála 700 milionů korun zaplatil v aukční síni Sotheby's neznámý investor za Ferrari 290 MM Scaglietti, za jehož volantem se v padesátých letech vystřídaly největší hvězdy motoristického sportu.

